

Yeditepe Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

**ÜSTÜN POTANSİYELLİ ÖĞRENCİLERİN OKUL YÖNETİMİ
ALGISININ İNCELENMESİ**

**Hazırlayan
Demir GÜNEŞ**

**Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı
İstanbul,2014**

T.C.
YEDİTEPE UNIVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÜSTÜN POTANSİYELİ ÖĞRENCİLERİN
OKUL YÖNETİMİ ALGISININ İNCELENMESİ

Ad-Soyad:

Demir GÜNEŞ

ONAY:

Danışman :

Prof. Dr.

Cemil ÖZTÜRK

Üye:

Yrd. Doç. Dr.

Abmet KATILMIŞ
A. KATILMIŞ

Üye:

Doç. Dr.

Orhan AKIMOĞLU
C. AKIMOĞLU

Onay Tarihi:

08.12.2014

Yeditepe Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

**ÜSTÜN POTANSİYELLİ ÖĞRENCİLERİN OKUL YÖNETİMİ
ALGISININ İNCELENMESİ**

Hazırlayan

Demir GÜNEŞ

Danışman

Prof.Dr. Cemil ÖZTÜRK

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı

İstanbul, 2014

ÖNSÖZ

Eğitim; sosyal, ekonomik ve kültürel değişimi etkileyen, toplumun geleceğine yön veren bir süreç olarak kabul edilmektedir. Eğitim ve öğretim sürecinde en ağır yükü, okul yöneticileri ve öğretmenler üstlenmektedir.

Zeka ayrı, yetenek ayrıdır. Çocuğun yaşıtlarından daha ileri gittiği bir potansiyeli varsa, o alanda desteklenmelidir. Çocuk üstün olan özellikleri nedeniyle yaşıtlarından soyutlanmamalıdır. Üstün zeka ya da yetenek her şeyi garanti etmiyor. Bazıları keşfedilmeyip kaybolup gidebilmektedir. Çocukta 0-6 yaş gelişimi hızlıysa, yani yaşına göre daha çabuk yürüyor, hızlı öğreniyor, erken konuşuyor, insanlarla ilişkiyi erken kurabiliyorsa, konu ve kavramları çok kısa sürede ve yaşının ilerisinde anlama becerisi gösteriyorsa ileri zekadan bahsedebiliriz.

21. yüzyıl okul müdürlerinin eğitim ve öğretim niteliğine sahip, mesleki gelişimini sürdüren, kendini sürekli güncelleyen, teknolojiyi takip eden, okulun her açıdan gelişimi için çaba gösteren, toplumla, çevreyle ve çalışanlarıyla iyi ilişkiler kuran ve sorumluluk sahibi birer lider olmaları beklenmektedir.

Tez danışmanlığımı kabul etme inceliğini gösteren, bu çalışmaya tüm bilimselliği, titizliğiyle ışık tutan değerli hocam Prof. Dr. Cemil ÖZTÜRK Beyefendiye, Yrd.Doç.Ahmet KATILMIş Beyefendiye, Eğitim hayatıma katkılarından dolayı Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü' nün tüm saygıdeğer öğretim elemanlarına, araştırmam boyunca her zaman en büyük desteğim olan aileme gönülden teşekkür ederim.

Demir GÜNEş

İstanbul, 2014

ÖZET

İnsan kaynaklarının ve gücünün, tüm yer altı ve yerüstü kaynaklarından daha değerli olduğu düşüncesi ile davranan toplumlar, çocukların farklılıklarını gözeterek eğitimde yeni modeller geliştirmişler, uygulamışlar ve olumlu sonuçlarını da almaktadırlar.

Bu çalışma İstanbul ili Üsküdar ilçesi özel bir ortaokulun ÜPÖ(Üstün Potansiyelli Öğrenci) öğrencilerinin okul yönetimi algılarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın örneklemini, 2012–2013 eğitim-öğretim yılında, İstanbul ili, Üsküdar ilçesindeki özel bir ortaokulun ÜPÖ(Üstün Potansiyelli Öğrenci) öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak amacıyla birebir görüşme yoluyla veri toplanmıştır.

Günümüzde okula vizyon kazandıran, okulu başarılı okullar statüsüne yükselten, okul yöneticileridir. Okul yöneticilerine farklı bir ufuk kazandırmak amacıyla ÜPÖ (üstün zekalı ve üstün yetenekli) öğrencileri ile yapılan bire bir görüşmelerde onların gözüyle okul yöneticisini bulmaya çalıştık.

Sonuç olarak öğrenciler okul yönetimini tanımlarken kurallar koyan, bu kuralları da belirli amaçların elde edilmesi için koyan şeklinde ifade etmişler, öğrenciler için hangi etkinlikler yapılabilir sorusuna ya etkinlikleri sıralayarak, ya da etkinliklerini nasıl oluşturacaklarını anlatan adımları sıralayarak, öğretmenlerin okulun olmazsa olmazları olduğunu, onlara değer verilmesi gerektiğini, personel ile öğretmenler arasında bir ayırım yapılmaması, bir yöneticinin öğrencilere yaklaşımını tanımlarken; öğrencilerle iletişimde denge, iletişime açıklık ve yöneticinin iyi bir konuşmacı olması gerektiği belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler:Eğitim, Üstün Potansiyelli Çocuk, Okul Yöneticisi

GÜNEŞ, Demir

ABSTRACT

The society that behaves with the thought of that the human resources and power are more valuable than all the under ground and above ground sources have developed and applied the new models in education by observing the children's differences and have been receiving the positive results.

The aim of this study is to evaluate the school management perceptions of the Students with Outstanding Potential (SwOP) studying in The Private Çamlıca Anafen Middle Schools in the Üsküdar district of Istanbul.

The sample of this study is the Students with Outstanding Potential (SwOP) studying in The Private Çamlıca Anafen Middle Schools in the Üsküdar district of Istanbul in the academic year 2012-2013. This study is a qualitative study. In this study the data was collected by the face-to-face interviews.

Today, the ones providing vision to the schools and upgrading the schools to the successful schools category are the school administrators. In this study it was aimed to provide the school managers with a different horizon by the face-to-face interviews with the SwOP (gifted and talented) students. In this study it was aimed to determine the school management through the eyes of the SwOP (gifted and talented) students.

According to the results of this study, the SwOP students defined the school management as a body defining the set rules in order to achieve the specific objectives. To the question which activities can be done, the SwOP students answered as either by sorting the activities or by sorting the steps describing how to formulate these activities. The SwOP students assessed the teachers as the sine qua non of the schools and said that it should be given to them. According to the SwOP students it should not be made a distinction between staff and teachers. As defining the approach of an administrator to the students, the SwOP students emphasized the balance in communication with students and openness in the communication. According to the SwOP students the administrator should be a a good speaker.

Key Words: Education, the Students with Outstanding Potential (SwOP), School Manager

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi

BÖLÜM I

GİRİŞ	10
1.1.Problem	10
1.2.Amaç.....	15
1.3.Sınırlılıklar.....	15
1.4. Tanımlar.....	15

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE	16
2. ZEKA, ÜSTÜN ZEKA VE ÜSTÜN YETENEĞİN BELİRLENMESİ	16
2.1. Zeka Kavramı.....	16
2.2. Üstün Zeka (Yetenek) Kavramı	19
2.2.1. Stenberg' in Üstün Yeteneklilik Modeli.....	19
2.2.2. Gagne' nin Üstün Yeteneklilik Modeli.....	19
2.2.3. Renzulli' nin Üstün Yeteneklilik Modeli.....	20
2.2.4. Üstün Yeteneklilerin Sınıflandırılması.....	20
2.2.5. Üstün Yetenekli Çocukların Özellikleri.....	21
2.2.5.1. Erken Gelişim Özellikleri.....	21
1.1. Fiziksel Özellikleri.....	22
1.2. Zihinsel Özellikleri.....	22
1.3. Sosyal Özellikleri.....	22
1.4. Kişilik Özellikleri.....	23
1.5. Mesleki Özellikleri.....	23
1.6. İlgi Alanları.....	23

2.2.6. Üstün Yeteneklilerin Belirlenmesi.....	24
2.2.7. Üstün Zekalı Çocukları Belirleme Kriterleri.....	24
2.2.8.1. Üstün Zekalı Çocukları Belirleme Süreci.....	25
1.6.1. Aday Gösterme.....	25
1.6.2. Öğretmen Gözlemi ve Kanaati.....	25
1.6.3. Arkadaşların Gözlem ve Kanaati.....	25
1.6.4.. Aile Geçmişi, Çocuğun Gelişim Dosyası.....	25
1.6.5. İş ve Başarıları.....	26
1.6.6. Tarama Testleri.....	26
1.6.7. İnceleme.....	26
2.3. Üstün Yeteneklilerin Eğitim Modelleri.....	27
2.3.1 Üstün Yetenekliler Eğitim Modelleri.....	27
2.4. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Aile, Öğretmen Ve Çevrenin Rolü.....	28
2.4.1. Aileye Düşen Görev ve Sorumluluklar.....	28
2.4.2. Ailenin Okuldan Beklentileri.....	28
2.4.3. Öğretmenin Rolü.....	29
2.4.4. Çevrenin Rolü.....	30
3. DÜNYADAVE TÜRKİYE' DE ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ.....	31
3.1. Üstün Yeteneklilerle İlgili Çalışma Yapan Ülkemiz ve Bazı Devletler.....	32
4. YÖNETİM VE EĞİTİM YÖNETİMİ.....	34
4.1. Yönetim	34
4.2. Farklı Yönetim Yaklaşımları.....	35
4.2.1. Amaç Odaklı Yönetim.....	35
4.2.2. Süreç Odaklı Yönetim.....	35
4.2.3. Otokratik Yönetim.....	35
4.2.4. Koruyucu Yönetim.....	35
4.2.5. Destekçi Yönetim.....	36
4.2.6. Birlikçi Yönetim.....	36
4.3. Yönetim Modelleri.....	36
4.3.1. Yapısal Modeller.....	36
4.3.2. Yönetimsel Modeller.....	37
4.3.3. Nicel Modeller.....	37
4.3.4. Durumsal Modeller.....	37

4.3.5. Belirsizliğe Bağlı Modeller.....	37
4.3.6. Demokratik Modeller.....	37
4.4. Yönetici.....	38
4.4.1. Yönetici Tipleri.....	38
4.5. Eğitim Yönetimi.....	39
4.5.1. Eğitim Yönetiminin Özellikleri.....	39
4.5.2. Eğitim Yöneticisi Olarak Okul Müdürü.....	40
4.5.3. Okul Yöneticisinin Sahip Olması Gereken Nitelikler.....	41
4.5.4. Başarılı Okul Müdürlerinin Özellikleri.....	42
4.5.5. Okul Yönetimi.....	42
4.5.5.1. Okul Yönetiminin Alanı.....	43
4.5.5.2. Okul Yönetiminin Önemi.....	43

BÖLÜM III

3. YÖNTEM.....	44
3.1. Araştırma Modeli.....	44
3.2. Evren ve Örneklem.....	45
3.3. Veri Toplama Aracı.....	45
3.4. Verilerin Toplanması.....	45
3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	45

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.Bulgular.....	46
4.1. 1.Alt Problem: Okul Yönetimi Ne Demektir ve Okul Yöneticisi Okulu Nasıl Yönetmelidir?.....	46
4.2. 2. Alt Problem:Okul Yöneticisi Öğrencilere, Öğretmenlere ve Personele Yönelik Neler Yapılabilir?.....	49
4.3. 3. Alt Problem: İyi Bir Okul Yöneticisinin İletişimi Nasıl Olmalıdır?.....	51
4.4. 4. Alt Problem: Okul Yöneticisinin Kırtasiye, Kantin, Temizlik ve Fiziki Koşulları Düzeltme Konularını Nasıl Yönetir?.....	54

4.5. 5. Alt Problem: Okul Yöneticisi Ders Programlarının Düzenlenmesi için Eğitim ve Öğretimi Daha Etkili Hale Getirmek İçin Neler Yapılabilir?.....	56
4.6. 6 Alt Problem: Okul Yöneticisinin Başarılı Olduğu Nelere Bakılarak Anlaşılabilir ve Okul Yöneticisi Nasıl Seçilmelidir?.....	57

BÖLÜM V

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.Sonuç Tartışma ve Öneriler.....	60
--	-----------

BÖLÜM VI

KAYNAKÇA.....	64
EKLER.....	70

GİRİŞ

1.1.Problem

Türkiye'nin de içinde bulunduğu bir çok ülke eğitimde yenilikler yaparak, gelişmeye ayak uydurmaya çalışmaktadır. Gelişen dünyada ezberci eğitimden kurtulmak, düşünen, araştıran, sorgulayan, üreten, sorumluluk bilincine sahip bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır.

Üstün yetenekli kişiler toplumun en büyük zenginliğidir. Toplumda her alanda yön verecek olan bu kişilerdir. "Önemli olan, ufku görmek değil, ufkun ötesini görmektir." diyen Atatürk' ün bu düşüncesine katılmamak elde değil. İşte doğru eğitilmiş üstün zekâlı kişiler sayesinde toplum, ufkun ötesini görecektir. Ufkun ötesini görecektir, hayal edecek olan kişiler sayesinde toplum geleceğe damgasını vuracaktır.Olayları ve gelişmeleri yönlendirme şansı bulunacaktır. Toplumsal gelişmenin dinamiği üstün yetenekli kişilerle oluşturulacaktır. Üstün yetenek, yaratılıştan gelen bir özelliktir. Her 100 çocuktan en az ikisinin üstün yeteneklere ve hünere sahip olduğu bilinmektedir.

Bundan sonra Üstün zekâlı ve Üstün yetenekli anlamlarını içeren ÜPÖ (Üstün Potansiyelli Öğrenci) tabiri kullanılacaktır. ÜPÖ öğrencilerin doğru bir eğitime yönlendirilmeleri hayati önem taşımaktadır, çünkü bu çocuklar yarının bilim adamları, sanatçıları ve toplumu üst seviyeye taşıyabilecek kişilerdir.

Üstün potansiyelli çocukların, yaşlılarından daha üstün özelliklere sahip olması, planlama ve çalışma belleği konularında da daha başarılı olabilecekleri beklentisini doğurmaktadır. Bazı kişilerin doğuştan sahip olduğu, bazılarının ise daha sonra öğrendiği bu becerilerin, farklı zihinsel düzeylere sahip kişilerde farklı işledikleri ve eğitimle geliştirilebildikleri düşünülmektedir.

Bu kapsamda özel eğitime de ayrı bir önem verilmektedir.Üstün zekâlı ve üstün kabiliyetli eğitimi de önem kazanmıştır. Günümüzde ÜPÖ öğrencileri,araştırmacıların ilgi alanına girmiş popüler bir konu olmuştur. Bu amaca yönelik okullar açılmıştır. Araştırmamıza konu olan Üsküdar ilçesindeki özel ortaokul ÜPÖ öğrencilerini yetiştirmeyi ilke edinmiş bir okuldur. ilk olarak 2005 yılında ÜPÖ eğitimine başlayan okul,bu zamana kadar bu konuda hayli mesafe almıştır.Bu okuldaki ÜPÖ öğrencileri araştırmamızda bizlere yardımcı olmuştur.

Bir öğrencinin ÜPÖ olup olmadığını anlamak için çeşitli testlere tabi tutuluyorlar. “Okula Üstün Potansiyelli Öğrenci (ÜPÖ) tanısı için başvuru alan 1. Sınıf öğrencilerine okul rehberlik servisi tarafından test uygulanmaktadır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda gerekli görülen durumlarda öğrenci WISC-R testi değerlendirmesi için ilgili kurumlara yönlendirilmektedir. Tüm veriler yorumlandıktan sonra 4 günlük oryantasyon programı düzenlenmektedir. Oryantasyon programı sonrasında “özel sınıf uygulamaları” kapsamında öğrenciler sınıflara yerleştirilmektedir.

Yani öğrenci kabulünde şu aşamalar yapılmaktadır.

- 1- AŞAMA Okul olgunluğu testi**
- 2- AŞAMA IQ testi**
- 3- AŞAMA Oryantasyon süreci**
- 4- AŞAMA Veli – öğrenci tanıma formları**
- 5- AŞAMA Özel sınıfa kabul**

Üstün potansiyellilere ait programlar ve ders başlıkları: Algı ve Dikkat Gelişimi, Almanca, Belgesel ve Fen saati, Bilimsel Araştırma Teknikleri, Drama (Türkçe-İngilizce), Düşünce Becerileri, Fen Proje Grupları, Genç Yazarlar, Görsel Sanatlar ve Teknoloji Tasarım, İngilizce, İspanyolca, Karakter Gelişimi, Keman, Liderlik, Matematik Olimpiyat ve Proje Grupları, Org, Piyano, Renzulli Learning System, Robotik, Satranç, Scamper Tekniği, Taekwando, Üretkenlik Becerileri, Yüzme, Zeka Oyunları, Değerler Eğitiminden oluşmaktadır.

Okul Yönetimi

Yönetim; örgütü amacına ulaştırabilmek amacıyla elde bulunan bütün kaynakları en etkili ve verimli bir şekilde kullanma bilimi ve sanatıdır.

Bir başka tanıma göre ise yönetim; örgüt amaçlarının gerçekleştirilmesi için sorun çözme, planlama, örgütlenme, koordinasyon ve değerlendirme gibi fonksiyonlara ilişkin ilke, kavram teori, model ve tekniklerin sistematik ve bilinçli bir şekilde maharetle uygulanmasıyla ilgili faaliyetlerin tümüdür. Kısacası yönetimi bir süreç, bilim ve aynı zamanda sanat olarak kabul etmek gerekir (Erdoğan, 2008, s.7)

Eğitim ve ğretim sürecinde en ağır yükü, okul yöneticileri ve öğretmenler üstlenmektedir. Eğitim kadrosu olarak adlandırdığımız bu birimler, müfredat programlarının düzenlenişi, okulun ve eğitimin teşiilatlanması kadar önemlidir. Bu nedenle her bakımdan birbiriyle uyumlu bir okul yöneticisi ve öğretmenler topluluğu eğitim görevini başarı ile yerine getirebilir. Türü ve kademesi ne olursa olsun, bir okulun başarısında en büyük pay okul mdrnndr. Başarılı bir okul yönetimi sadece ğrenci için kaynak sağlama, dersi planlama sürecinde öğretmene destek olma, okullarında st birimlerle alt birimler arasında bir bağ kurma, öğrencilerde öğrenme kültürünün gelişimesi yönünde çaba sarf etme gibi önemli görevleri üstlenmesi gerekir.

Okulun eğitim ve yönetim işilerine dair alınacak kararlara ve yapılacak etkinliklere öğretmenlerin, öğrencilerin ve ailelerin katılımı sağlanmalıdır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 1985 yılında aldığı“İnsan Hakları ğretimine İlişikin Tavsiye Kararında,“demokrasi; katılımın özendirildiği, grşielerin açık yüreklilikle söylendiği ve tartışıldığı, ifade özgürlüğünün hem öğrenciler hem de öğretmenler tarafından güvence altına alındığıve adaletin bulunduğu demokratik ortamlarda daha iyi öğrenilir” denmektedir (Karaman,Kepenekçi, 2000, 165). Okul yönetimi, okulda demokratik ortamı oluşturmaya yönelik çabalar ve uygulamaların arttırılması için gereken önlemleri almalı, aldığı kararlarda ğretmen ve ğrenci katılımını sağlamalı, eğitim sürecindeki planlama, farklı çalışma gruplarının oluşturulması, ders dışı toplumsal etkinliklere katılma gibi uygulamalarda, bu etkinlikler için harcanan zamanın kullanımı konusunda öğrencilere belli bir kontrol olanağı verebilmelidir. Derslerde ğrencinin aktif katılımı desteklenerek, ğretim yöntemlerinin dengeli bir şekilde kullanılmasıda yine yönetim tarafından teşivik edilmelidir (Kıncal,2002, 106).

İlköğretim kurumları yönetmeliği (2003), öğrencilerin içi birliğini ve paylaşmayı öğrenmelerine ve uygulamalarına ortam hazırlamayı, onları dürüst ve erdemli insanlar olarak yetiştirmeyi, iyi ve mutlu yurttaşlar olabilmelerini sağlamayı amaç olarak görmektedir. Hoşgrrl ve paylaşmayıbilen, kendini gerçekleştirebilme olanakları sağlanmış, haklarınıbilen ve kullanan, başkalarının haklarına saygı gösteren, eşiitliğe inanan insanların yetiştirilmek istendiğinden her yerde söz edilmektedir. Yönetmelik,yukarıda da değinildiği gibi, ğrenci, ğretmen ve ailelerin katılımına ve denetimine açık, demokratik bir okul ortamından söz etmektedir. Okul müdürünün görev, yetki ve sorumlulukları başlığını taşiyan 60. maddede de “ilköğretim okulu, demokratik

eğitim-öğretim ortamında, diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafından yönetilir” denilmektedir.Doğal olarak bu amaçların gerçekleşmesi ancak demokratik bir ortamda yaşanmasıyla mümkündür. O nedenle de okul yönetiminin demokratik yapılması, şiddetin okulda disiplini sağlayacak bir yöntem olarak kullanılmaması ve yöneticilerin tartışma ve diyalğu kullanmaya alışmaları son derece önemlidir.

Okul Algısı

Birey toplumsal bir varlık olmasının doğal sonucu olarak içinde yaşadığı çevreyle sürekli etkileşim içindedir. Bu etkileşim onun tüm davranışlarını etkilemektedir. Bu bağlamda insan yaşamının önemli bir bölümünün geçtiği ve insan yaşamına yön veren “okul” kurumunun nasıl algılandığı önemlidir. Aile dışındaki hiçbir toplumsal kurum, bireyler ve onların geleceklere üzerinde okullar kadar etkili değildir. Öğretmenler, yöneticiler ve diğer personel, öğrencileri bireysel ve toplumsal bakımdan yararlı bir biçimde eğitmekle, onlara rehber olmakla görevlidirler. Bu bağlamda öğrenciler okulun ana ögesidir. Okuldaki diğer öğeler onlara saygı göstermeye, onları anlamaya, gelişen kişiliklerini desteklemeye ve onları tanımaya çalışmalıdır. Onları tanımının en iyi yolu da değer yargılarını bilmektir (ztrk, 1993).

Öğrencilerin okulla ilgili algılarını öğrencilerin yetenekleri, sosyo ekonomik düzeyleri, ailede okula gösterilen ilgi, anne-baba ve ocuk ilişkisinin niteliği, okulda verilenlerle ailede verilenlerin tutarlı olması, onlardan beklenen performans, cinsiyet, akademik başarıları, toplumsal destek, farkındalık, öz saygı, hoşa giden faaliyetler, sağlık ve stres etkilemektedir. Bir çok ğrenci için okula gitmek sadece bilgi ve beceri kazanmak anlamına gelmemektedir. Okul onların bilişsel ve sanatsal yönlerini arttırmaktadır. Bireysel ve sosyal gelişim onlar için önemli hale gelmektedir.

Olumlu bir okul ikliminde akademik gelişime ve öğrenmeye önem verilir; öğrenciler ve öğretmenler arasında olumlu ilişkiler vardır; okul toplumunun tüm yeleri birbirine saygı duyar; adil ve tutarlı bir disiplin politikası izlenir; aile desteği ve katılımı önemsenir. Bu nedenle öğrencilerin okula bağlılık göstermesi, okul iklimi ve okuldan memnuniyet ile ilişkilidir. Okul ikliminin başarı, destek ve güvene dayalı olması, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin öğrencilerle iyi ilişkiler kurması ve onları desteklemesi, öğrencilerin okulda iyi arkadaşlıklar edinmesi, okulun fiziki ortamının ve sosyal

etkinliklerinin yeterli olması, akademik programların öğrencilerin gelişimini desteklemesi ve şiddetten arınık güvenli bir okul iklimi, öğrencilerin okuldan memnuniyetini artırarak onların okula daha fazla bağlanmalarına yardımcı olabilir.

Genel anlamda yukarıda detaylandırılan okul yönetiminin farklı boyutlarına yönelik olarak çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu kapsamda Aydoğan (2008) tarafından yapılan araştırmada okul yöneticilerinin öğretmenleri etkileme becerilerine odaklanılırken Özden (1996) okullarda katımlı yönetime odaklanmıştır. Yine Hacıfazlıoğlu, Karadeniz ve Dalgıç (2011) okul yöneticilerinin teknoloji liderliğine ilişkin algılarına ve Göksoy (2013) okul yöneticileri denetim yapısının karşılaştırılmasına ilişkin çalışmalar gerçekleştirerek literatüre katkı yapmıştır. Öte yandan literatürü incelediğimiz zaman Üstün Potansiyelli Öğrencilere (ÜPÖ) yönelik bazı çalışmaların da yapıldığını görmekteyiz. Bu çerçevede Z. Leana-Taşçılar ve Cinan (2014) yapmış olduğu araştırmada, üstün ve normal öğrencilerin yönetici işlevlerinin ve çalışma belleklerini değerlendirerek onların ihtiyaçlarına yönelik bir program uygulamıştır. Duman (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise üstün zekalı ve yetenekli bireylere yönelik eğitim modelleri ve öğretimsel uygulamalara odaklanılırken Sontay (2013), üstün yetenekli öğrencilerle akranlarının çevre okur yazarlığını belirlemeye yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Karabulut (2010) Türkiye’de üstün yetenekliler eğitiminin tarihsel seyrine yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir.

Toparlayacak olursak Türkiyede okul yönetimine farklı boyutlara odaklanılan ve bir kısmında da yukarıda değinilen niceliksel olarak azımsanamayacak kadar fazla araştırma gerçekleştirilmiştir (YÖK, 2014). Öte yandan bu çalışmanın odağına alınan Üstün Potansiyelli Öğrencilere (ÜPÖ) yönelik da bazı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Yukarıda da değinildiği gibi bu çalışmalarda Üstün Potansiyelli Öğrencilerin (ÜPÖ) okul yönetim algılarına yönelik bir çalışmanın yapılmadığını görmekteyiz. Literatürde böyle bir eksikliğin olması bu çalışmanın yapılmasının temel dayanak noktasıdır.

Bu bağlamda, Üstün Potansiyelli Öğrenciler (ÜPÖ) okul yönetimini nasıl algılamaktadırlar? ifadesi bu çalışmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Bu çalışmada, üstün zekalı ve üstün yetenekli ÜPO (Üstün Potansiyelli Öğrenci) birey tanısı almış ve Üsküdar ilçesinde bir özel ortaokula devam etmekte olan ÜPO öğrencilerinin gözündeki okul yönetimi algısının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında aşağıdaki soruların cevapları aranacaktır:

1. ÜPÖ göre, okul yönetimi ne demektir ve okul yöneticisi okulu nasıl yönetmelidir?
2. ÜPÖ göre, okul yöneticisi öğrencilere, öğretmenlere ve personele yönelik neler yapabilir?
3. ÜPÖ göre, iyi bir okul yöneticisinin iletişimi nasıl olmalıdır?
4. ÜPÖ göre, okul yöneticisinin kırtasiye, kantin, temizlik ve fiziki koşulları düzeltme konularını nasıl yönetir?
5. ÜPÖ göre, okul yöneticisi ders programlarının düzenlemesi için, eğitim ve öğretimi daha etkili hale getirmek için neler yapabilir?
6. ÜPÖ göre, okul yöneticisinin başarılı olduğu nelere bakılarak anlaşılabilir ve okul yöneticisi nasıl seçilmelidir?

1.3. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Üsküdar ilçesindeki bir özel ortaokula devam etmekte olan Üstün Potansiyelli Öğrencileri (ÜPÖ) ile sınırlıdır.

1.4. Tanımlar

Üstün Potansiyelli Öğrenci (ÜPÖ): Üstün zekalı ve üstün yetenekli ifadelerini tek isim altında birleştirerek Üstün Potansiyelli Öğrenci (ÜPÖ) şeklinde ifade edilmesidir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2. Zeka, Üstün Zeka Ve Üstün Yeteneğin Belirlenmesi

2.1. Zeka Kavramı

Zeka kavramıyla ilgili farklı tanımlar yapılmış birçok kaynakta zeka ve yetenek ayrı değerlendirilmiş fakat en son yapılan tanımlarda; zeka ve yetenek aynı anlamda kullanılmaya başlanmıştır. Tanımların hemen hemen birleştiği noktalar zekanın geliştirilebilir olduğu ve biyolojik temellerinin olduğudur. Toker ve diğ.(1968) zeka konusunda çalışmış kişilerden bazı zeka tanımlarını aktarmışlardır (Toker ve diğ.,1968:64-66). Bu tanımlar;

A.Binet; Zeka, iyi akıl yürütme, iyi hüküm verme ve kendi kendini eleştirme kapasitesidir.

W.Stern; Zeka, bireyin düşüncelerini yeni durumlara bilinçli olarak uydurma yeteneğidir.

E.L.Thorndike; Zeka, gerçek yada olgular arasında iyi tepkilerde bulunabilme yeteneğidir.

L.M.Terman; Birey soyut düşünebildiği ölçüde zekidir.

D.Wechler; Bireyin gayeli davranma, mantıklı düşünme ve çevresiyle ilişkilerinde etkili olma kapasitesinin tümüdür.

J.M.Bladwin; Zeka, bilme yeti yada kapasitesidir.

J.Piaget; Zeka, organizma ile çevresi arasındaki kendine uydurma ve kendini uydurma ile ilgili etkileşimlerin olduğu kadar tüm duygusal hareketler ve bilişsel nitelikteki ardışık uyumların yöneldiği denge durumunu kurar.

G.D.Stoddort; Zeka, zor, karmaşık, soyut, ekonomik, amaca uygun, sosyal değer taşıyan, orijinal etkinliklerde bulunma ve bu çeşitten etkinlikleri, enerjiiyi bir noktada toplamayı ve heyecansal güçlere dayatmayı gerekli kılan durumlarda, sürdürme yeteneğidir.

F.S.Freeman; Zeka, yaşantıları bütünleştirme ve yeni durumlara uyumu sağlayan tepkilerde bulunma kapasitesidir.

H.E.Garrett; Zeka, anlamayı ve sembolleri kullanmayı gerektiren problemlerin çözümünde ihtiyaç duyulan yetenekleri kapsar.

N.L.Munnn; Zeka, uyumun esnekliği ya da çok taraflılığı olarak tanımlayabileceğimiz bir fonksiyondur.(Ciğerci;2006:9).

Bilimsel manada ilk defa zekanın ölçülmesi 1890' lı yıllarda yapılmıştır. 'Amerikalı psikolog Mc K. Cattel üniversite öğrencileri arasındaki kişisel farkları incelemek amacıyla zeka testi kavramını ileri sürmüştür. İlk denemeler reaksiyon zamanı, acıya duyarlılık vb. duyuşal hareketşel fonksiyonların ölçülmesini hedeflemiştir.(Çelik 1998:7). Akarsu(2001)' e göre; Alfred Binet ve Theodore Simon Paris' te yaşayan sokak çocukları arasında zeka özürllülerin tespit edilmesi amacıyla bir test geliştirmiş ve uygulamıştır. Daha sonra Amerikalı Terman bu testi normal ve üstün zekalıları ayırmak için 1916' da Standford-Binet Intelligence Scala adıyla insanlığın hizmetine sunmuştur. Daha sonraları ise şuan en yaygın olarak kullanılan 'Weschler Intelligence Scala For Children' kullanılmaya başlanmıştır.

Daniel (1197)' e göre tüm zeka testleri bir zeka kuramına dayanır. İlk zeka kuramı, henüz zeka testlerinin var olmadığı yıllarda ortaya atılan ve bu nedenle öğretmen ve öğrenci değerlendirmelerine dayanarak geliştirilen Spearman' ın (1863-1945) ' İki Faktör Kuramı' dır. Spearman, kendi geliştirdiği faktör analizi tekniğiyle yaptığı analizler sonucu tüm zihni etkinliklerde ortak olan genel bir zihni enerji olduğunu saptamış ve buna da g faktörü demiştir. Bu gün hala sözü edilen genel zeka (g) bu g faktördür.

Yıldırım (2005) ve Çelik (1998)' e göre Spearman daha sonraki çalışmalarında zekanın genel(g) ve özel (s) faktörlerden oluştuğunu belirtmiştir. Spearman' ın iki faktör kuramına karşın Thorndike, Thurstone, Buzan, Keane ve Gardner gibi isimler zekayı çoklu faktör kuramlarıyla açıklamaya çalışmışlardır. Thorndike soyut (sayı ve kelime açısından sembolleri anlama ve kullanma yeteneği), sosyal (İnsanları anlama ve onlarla başarılı ilişkiler kurabilme yeteneği) ve mekanik (Çeşitli araç-gereç ve makineleri anlama ve kullanma yeteneği) olmak üzere üç tür zekadan söz etmiştir. Thurstone ise zekanın 52 faktörden oluştuğunu öne sürmüş ve bunlardan 7 temel faktörü tanımlayarak bu faktörleri yetenek olarak adlandırmıştır. Bu yetenekleri ölçmek için ise 'Primary Mental abilities' adıyla ülkemizde 'Temel Kabiliyetler Testi' olarak bilinen ve kullanılan TKT'yi geliştirmiştir.

MEB(2007)TKT 7-11 yönergesinde bu yetenekler şöyle gösterilmiştir.

- 1- Sayısal Yetenek: Sayısal işlemleri doğru ve çabuk yapabilme.
- 2- Sözel Yetenek: Kelimeler arasındaki ilişkileri görebilme.
- 3- Yersel (Uzaysal) Yetenek: Bir ismin uzaydaki çeşitli durumlarını göz önünde canlandırabilme.
- 4- Kelime Akıcılığı Yeteneği: Belli bir zamanda çok kelime söyleyebilme.
- 5- Akıl Yütütme: Bir Kural ve ilkeyi bulabilme.
- 6- Anlamsız Öğrenme Yeteneği: Anlamsız şeyleri çabuk belleyebilme.
- 7- Algısalılık: Çeşitli şekiller arasındaki ince farkları algılayabilme.

Gardner zekayı şöyle tanımlamaktadır. ‘Sorun çözme ya da ürün yaratma yeteneğidir.’ (Sungur, 2003:10). Gardner’ ın çoklu zeka kavramı dünya tarafından en fazla kabul gören teorilerdendir.Eğitim bilimciler planlamalarını bu teoriler üzerine kurmaktadır. Gardner zekayla ilgili şu genellemelerde bulunmuştur.

- 1- Geliştirilebilir
- 2- Çok yönlüdür
- 3- Bir bütünlük arzeder
- 4- Her insan tüm zekalara farklı düzeylerde sahiptir (Ataman,2005:177).

Gardner çoklu zeka kuramına göre bireylerde şu zeka türleri görülür (MEB,2008): Dille ilgili sözel zeka, mantıksal matematiksel zeka, uzay ilişkilerine ilişkin spatial zeka, (Şekil Uzay), müzik zekası, bedensel kinestetik zeka, kişiler arası zeka, benlik zekası (kişisel/içsel zeka) ve doğacı zeka’ dır.

Zeka genel anlamda yukarıdaki gibi tanımlanmakla beraber; birçok eğitim bilimci ve psikolog zekanın farklı türleri üzerinde durmuştur. Bunlarda bizim için en önemlisi hiç şüphesiz üstün zeka kavramı ve tanımıdır.

2.2.Üstün Zeka (Yetenek) Kavramı

Üstün zeka, en az bir yetenek alanında akranlarının arasında en az üst %10' luk kısımda bulunan, eğitilmemiş ve kendiliğinden açığa çıkan doğal potansiyellere sahip olmak ve bunları kullanmaktır.

Üstün yetenek, sistematik olarak geliştirilen yeteneklerde süper üstünlük ve insan etkinliğinin en az bir alanında akranlarının arasında en az üst %10' luk kısımda bilgi sahibi olma ve bu alanda aktif olmadır.

Bu iki kavramın üç ortak yönü vardır. a) ikisi de insan becerisine atıfta bulunur, b) ikisi de ortalama ya da sıradan insanlardan farklı bireyleri hedef alan bir anlayış içindedir, c) ikisi de sıra dışı davranışlardan dolayı "normal olmayan" atıfta bulunur.

Cutts ve moseley (2004)' e göre üstün yetenekli çocukların genel özellikleri şunlardır: Sözcük hazinelerinin zenginliği ve sözcüklerin tam anlamıyla kullanılışı, genelleştirme yapabilme yeteneği, soyut düşünce yeteneği, problemler konusunda içgörü sahibi olmak, uslamlama, problem çözebilme, öğrenme hızı, entelektüel amaçları bitirme sürati, ısrar, sebatlılık, bellek, önsezi, mizah ve nükte yapabilme yeteneği, ilgilerin ve merakların zenginliği, uyanıklık ve gözlemlemeye doğal bir eğilim, insiyatif ve teşebbüs etme yetisi, yaratma yeteneği, eleştirici muhakeme, hizmet etme arzusunda bulunmadır.

Üstün zeka kavramıyla ilgili en fazla kabul gören yaklaşımlar; Setnberg' in üstün yeteneklilik modeli, Gagne' nin üstün yeteneklilik modeli ve Renzulli' nin üstün yeteneklilik modelidir.

2.2.1. Stenberg' in Üstün Yeteneklilik Modeli: İnsanlar günlük yaşamda üç yeteneğin varlığına ihtiyaç duymaktadır. Bunlar analitik hafıza yetenekleri, sentetik yaratıcı yetenekler ve içerik uygulamalı yeteneklerdir. (Budak,2007).Analitik Hafıza Yetenekleri; Analiz değerlendirme öğrenme karşılaştırma ve hükme varma konusundaki yeteneğidir.Sentetik Yaratıcı Yetenekler;Senteze dayanan orijinal ve yüksek nitelikli fikirler üretmekte kullanılan yeteneklerdir. İçerik Uygulamalı Yetenekler;Günlük yaşamda, bireyin ait olduğu çevrede başarılı olmak için kullandığı yeteneklerdir.

2.2.2. Gagne' nin Üstün Yeteneklilik Modeli: Üstün zekalı çocuklar ile ilgili yapılan başka bir tanım ise, üstün ve yetenek kavramlarının ayrı ayrı ele alınması gerekliliğini vurgulayan Gagne' nin tanımıdır. Gagne' ye göre üstünlük, bireyin kendi yaşlıtlarının en

azından %10'undan daha yukarıda olan, en az bir yetenek alanında sahip olunan ve eğitilmeden kendiliğinden ortaya çıkan doğal yeteneklere (eğilim ya da hediye adını alır) sahip olunması olarak tanımlanmaktadır. (akt: Köksal 2007:27) Yetenek ise; sistematik olarak geliştirilmiş yüksek becerileri ve en az insan aktivitesinin bir alanında yaşlılarının en azından %10' dan daha üst düzeyde bilgiye sahip olması olarak tanımlanmaktadır. Gagne' ye göre yeteneklerin potansiyel olmasından ziyade sergileniyor olmasıdır. Ona göre yapabiliyor olması ayrıdır, yapıyor olması ayrıdır. Bireyin üstün yeteneği ya da yapabilme potansiyeli; çevresi, kişisel özellikleri ve teşhis edilmiş olmasının etkisiyle yeteneğe dönüşmektedir. Bu dönüşümde motivasyon, yapabilme potansiyeliyle bağlantılı bir şekilde, yeteneğin ortaya çıkmasına katkı sağlayan bir katalizördür. Üstün yetenek; zihinsel yaratıcı, sosyal hassasiyet, duyuşsal gibi beceri alanlarının birine aittir. Üstün yetenek ait olduğu alanda ortalama üstü değerde olmalıdır. (Budak(2007).

2.2.3. Renzulli'nin Üstün Yeteneklilik Modeli: Üstün zekalı ve yetenekli çocukların eğitimi alanında ileri gelen uzmanlardan biri olan Renzulli' ye (1986) göre, üstün birey birbiriyle etkileşen üç özellik kümesine sahiptir. Bunlar; genel ve özel yetenek düzeyi, yaratıcılık ve motivasyon kümeleridir. Genel yüksek yetenekler, sözcük akıcılığı, sözel ve sayısal muhakeme, soyut düşünebilme, bilgilerin hızlı, sağlıklı ve seçici olarak anımsanmasıdır. Özel yetenekler ise; resim, dans, müzik, tiyatro gibi sanat ve matematik, fen, kimya vb. teknik alanlardaki yeteneklerdir. Özellik kümelerinden ikincisi olan yaratıcılık, yeni düşünceler oluşturmayı ve bunları yeni problemlerin çözümünde kullanabilmeyi içermektedir. Motivasyon ise üstün iş, görev yüklenme yeteneğidir. Yaratıcılık ve motivasyon kümelerindeki özellikler değişkendir ve uygun eğitimle geliştirilebilir, oysa normalin üstündeki yetenek kümesi kalıcıdır. Bireyin üstün olarak nitelendirilmesi için doğuştan getirdiği yeteneklere bağlı olduğu kadar, uygun eğitime, çevre ve kişilik öğelerine de bağlıdır. Köksal ise şöyle aktarmıştır. “ Herhangi bir alanda gerçek bir başarının sağlanması için yukarıda belirtilen bu üç özellik kümesi arasındaki etkileşim gereklidir. Birey, bu ölçütlerin hepsinde yaşlılarının %85' inden ve en azından birinde %98' inden daha başarılı olması halinde, üstün biri olarak kabul edilebilir.”

2.2.4. Üstün Yetenekliliğin Sınıflandırılması

Üstün Yetenekli Çocuk: Bir yada birden çok yetenek alanında akranlarından çok üstün performans gösteren ya da gizil güce sahip olan ve diğer alanlarda da ortalama

düzeyde özelliklere sahip olan çocuklardır.

Üstün Özel Yetenekli Çocuk: Belirli bir alanda, olağanüstü yetenek ve başarı gösteren diğer alanlarda ise ortalama yetenek gösteren ya da dil becerilerinde olağanüstü iken diğer alanlarda ortalama yeteneğe sahip olan çocuklardır.

Yaratıcılık Yeteneği Ayrıcalıklı Olan Çocuk: Performans ya da gizil güç olarak özgün düşünce biçimi olan ya da sanat dalları ve müzik ortamı içsel düşüncelerini kendine özgü biçimde ifade eden çocuklardır.

Liderlik Gizilgücü Ayrıcalıklı Olan Çocuklar: Diğer kişileri etkileme yeteneği olarak tanımlanabilir. Kendi akran grupları üzerinde etkili olan çocuklardır. Çok erken yaşlardan itibaren bu çocuklar yeteneklerini sergilemeye başlarlar.

Olağanüstü Yetenekli Çocuklar: Müzik, drama, tiyatro gibi performans alanlarından birinde olağanüstü yetenek gösteren çocuklardır.

Psikomotor Alanlarda Olağanüstü Yetenek Gösteren Çocuk: Hız, güç ve koordinasyon, top kontrol vb. spor alanlarında üstünlük gösteren çocuklardır.

2.2.5. Üstün Yetenekli Çocukların Özellikleri

2.2.5.1. Erken Gelişim Özellikleri

Üstün yetenekli çocuklarda gözlenen erken gelişim özellikleri şunlardır.

Erken yürüme, gelişmiş dil, okuma ve bilgiye ilgi, özerklik, erken konuşma, yüksek enerji ve hareket düzeyi, gelişmiş bellek, duyarlılık, bebeklikte olağanüstü hareketlilik, uzun dikkat süresi, anne-baba veya bakan kişiyi erken tanıma ve gülme, ses, ağrı ve acıya karşı aşırı reaksiyon, olağanüstü hafıza, hızlı öğrenme ve bundan hoşlanma, erken ve kapsamlı dil gelişimi, kitaplara karşı aşırı ilgi, merak, şakadan anlama yeteneği, soyut muhakeme ve problem çözme becerileri, canlı hayal gücü, duyarlılık ve sevecenlik, sürekli soru sorma, arkadaşları ile oynarken lider olmaktır.

1.1 Fiziksel Özellikler

Üstün zekalı bebeklerin normallere göre işitsel ve görsel uyarılara daha çok tepki vermesi, el ve ayaklarının daha az hareket ettiği, daha büyük yaştaki çocuklarda görülen yüz ifadelerinin olduğu, herhangi yardım olmadan uyarılara tepkide bulunduğu saptanmıştır.

Normal çocuklara göre ağır ve uzun doğarlar, ciğerleri ve vb iç organları da dış organları gibi gelişmiştir, her yaşta akranlarından bedensel olarak belirli derecede üstün, sıhhatli ve kuvvetlidirler, bedensel özürülülere az rastlanır, erken yürür, konuşur, koşar, okur ve bilgi edinir, duyarlılık kazanırlar, kuvvetli hafızaları vardır, yüksek enerji ve hareket düzeyine sahiptirler.

1.2. Zihinsel Özellikler

Soyut düşüncenin göstergesi olan kavram oluşturma konusunda yeteneklidirler. Kavramlar arasında mantıksal bir ilişkiyi görebilme, onlar için çok heyecan vericidir. Üstün zekalı çocuklar geniş hayal ve imgeleme gücüne sahiptir.

1.3. Sosyal Özellikler

Üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin sosyal özellikleri içindeki yaşadığı ortamdan etkilenir. Yetiştığı çevre bu çocukların nasıl şekillenecekleri hakkında da önemli bir rol oynar. İnce espri ve şakalar yapma becerileri yüksektir ve şakadan hoşlanmasını erken yaşta öğrenirler. Başkaları ile samimi dostluk kurarlar ve kurdukları dostluklar uzun süre devam eder. İçinde bulunduğu grupta lider özelliği ile öne çıkarlar. Grubun diğer üyeleri tarafında sevilirler. Yeni sosyal durumlara çok kolay uyabilirler. Bu öğrencilerde liderlik özelliği yön gösterme, rehberlik etme özelliği olarak ele alınmaktadır. Duygularını gösterirken korkusuzca ve kararlı hareket ederler. Bedenen cazip, temiz, görünüşte düzenli, ilişkilerinde naziktirler. Otoriteye az başvururlar, katılık ve sertlikleri az görülür. Genel olarak serbestçe risk alırlar. Diğer dil, din, ırk sahibi insanları değerli şahıslar ve iyi vatandaşlar olarak değerlendirir ve kabul ederler.

1.4.Kişilik Özellikleri

Kendilerinden emindirler ve düşündüklerini pazarlarken zorluk çekmezler. Bağımsızdırlar. Başarılı olmak onlara büyük zevk verir. Amaçlarına ulaşmaktan hoşlanırlar. Çok çalışkandırlar. Kişinin hatalarını görür ve düzeltmeleri konusunda uyarıda bulunurlar. Azimleri kuvvetli ve sürekli dir. Sosyal ve ilgi odağı halindedir. Kolayca dost edinirler. Sadakat ve güvenden hoşlanırlar. Sorumluluk almaktan ve bunu en iyi şekilde yerine getirmekten hoşlanırlar. Lider olmak ister ve bunda da başarılı olurlar. Yeni ve farklı şeyleri yapıp öğrenmekten hoşlanırlar. Sempatiktirler. Bunun gibi kişilik özelliklerinin yanı sıra kadercı olmama, içten denetimli olma, yüksek motivasyona sahip olma, haksızlığa katlanamama, kendine güven gibi özelliklere de sahip olabilirler.

1.5.Mesleki Özellikleri

Üstün zekalı ve yetenekli öğrenciler her konuda olduğu gibi meslek seçiminde de en iyisi için çalışırlar. Yaptıkları iş onları tatmin etmeli ve her yönden keyif vermelidir. Toplumda gözde olan meslekler onlar için tercih nedenidir.

1.6.İlgi Alanları

Üstün zekalı ve yetenekli bireyler yetenekleri ile ilgili olan konulara ilgi duyarlar. Bu alanlar; müzik, resim, sosyal bilimler, fen bilimleri, matematik alanlarındaki yetenek özellikleri olarak sayılabilir. Ritm ve melodiye diğer çocuklardan daha fazla tepkide bulunurlar. Çeşitli müzik aletleri ile ilgilenirler. Müzikle çok ilgilidirler. Beste yapmaya büyük ilgi duyar ve beste yapmak için yoğun gayret gösterirler. Başkaları ile birlikte şarkı söylemekten hoşlanırlar. Çeşitli konularda çizimler yaparlar. Resim tasarlar, çizgilere derinlik verirler. Zaman kavramı gelişmiştir. Zengin bir hayal gücüne sahiptirler. Diğer insanların görmediği ilişkileri görebilirler. İnsan ilişkilerindeki mizahi boyutu algılayarak kendi kendine gülebirlirler. Fikir ve hipotezleri test etmeye yönelik deneyler yaprlar. Yeni deneyler yapmaya isteklidir. Öğrendiklerini yeni ve farklı alanlarda kullanırlar. Problemi çok kısa sürede çözerler. Matematiği başka kategoriler ile ilişkilendirirler. İlgisiz gibi görülen işlemler arasında ilgi kurarlar. Yanlış ve doğruyu ayırt etme gücü yüksektirler. Orijinal yorumlar yaparlar.

2.2.6. Üstün Yeteneklilerin Belirlenmesi

Üstün yeteneklilerin tanılanmasıyla ilgili olarak çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Öğrencinin, arkadaşının, velisinin veya öğretmenin yönlendirmesi veya aday göstermesi üzerine gelişim profillerinin çıkarılması, grup testi, başarı testleri ve bireysel zeka testleriyle ölçme yapılarak tanılanma yapılmaktadır.

Üstün Yeteneklilerin tanılanmasıyla ilgili olarak bu testlerin yanında Yaratıcı Zeka Testleri ve Eleştirel Düşünce Testleri de kullanılmaya başlanmıştır. Ülkemizde tanılamalar; Testler konusunda uzmanlaşmış psikologlar veya Rehberlik Araştırma Merkezleri tarafından yapılmaktadır.

2.2.7. Üstün Zekalı Çocukları Belirleme Kriterleri

Üstün zeka ve yeteneğe sahip çocukların tespit edilmesi ve yetenek alanlarının belirlenmesi gerekir. Eğer çocuktaki yetenek düzeyi olağanın çok çok üstündeysen, tanılamak oldukça kolaydır. Herhangi türden bir ölçüm yapılmadan çocuğun kabataslak yeteneği hakkında bir şeyler söylenebilir. Örneğin, çocuk üç yaşındayken temel dört işlemi yapabiliyorsa, dört yaşındayken önce kendiliğinden okumaya başladıysa, bu çocuğun üstün zekalı olduğunu ölçüm yapmaksızın söyleyebiliriz. Buna benzer olarak, üç yaşında her türlü müzik aletini çalabilen ya da olağanüstü resim yapabilen bir çocukta da olağanüstü müzik ve resim yeteneği bulunduğu apaçık ortadadır. Bu türden çocuklar okul sistemi içinde kolaylıkla tanınır. Bunlara uygulanacak ölçümler tanımadan çok yeteneği kanıtlanma biçiminde olacaktır.

Üstün zekalıların bir bölümü ise gerek ana-babaları gerekse öğretmenlerince kolaylıkla fark edilemez ya da yanlış yorumlanabilirler. Yapılan araştırmalar böylesi çocukların bazılarının belirli alanlarda üstün başarı, diğerlerinde ise düşük başarı gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bunlar çoğunlukla öğretmenleri ve arkadaşlarıncan mantık dışı davranan ya da acayip fikirleri olan kişiler olarak görülebilirler.

2.2.8. Üstün Zekalı Çocukları Belirleme Süreci

Tarama: Üstün Yetenekli öğrencilerin belirlenmesinde ilk atılacak adımlardan biri üstün yetenekli olma olasılığı olanlarla olmayanları birbirinden ayırmaktır. Taramalarda aday gösterme, aile geçmişini-çocuğun gelişimini dikkate alma, arkadaş belirlemeleri, öğrenci envanterleri, iş ve başarılarının dikkate alınması, tarama testlerinin uygulanması gibi değişik çalışmalar yapılmaktadır.

1.6.1. Aday Gösterme

Okulun yöneticisi, öğretmeni, rehber öğretmeni, varsa okul psikoloğunun ortaklaşa çocuğun zihin, fizik, sosyal, duygusal ve öğrenme özelliklerini dikkate alarak üstün yetenekliler projesi için okulun adayı olarak gösterilmesini kastetmektedir.

1.6.2. Öğretmen Gözlemi ve Kanaati

Okula devam eden çocuklar arasında yapılacak taramalarda öğretmenlerin gözlem ve kanaatleri yararlı olmaktadır.

1.6.3. Arkadaşların Gözlem ve Kanaati

Bazı durumlarda öğrenciler birbirlerini daha iyi tanıyabilmektedirler. Genellikle öğrenci envanterleri kullanılır.

1.6.4. Aile Geçmişi, Çocuğun Gelişim Dosyası

Üstün Yetenekli Çocukların bir kısım özellikleri gelişim dosyalarının incelenmesiyle ortaya çıkarılabilmektedir. Bu bakımdan ailenin durumuyla, çocuğun gelişimine ilişkin bilgiler dosya ve aileden alınarak ön ayıklamada kullanılabilir.

1.6.5. İş ve Başarıları

Üstün yetenek kendini ortaya çıkmış iş ve ürünleri kendileri ya da izleriyle de belli eder. Okul açısından bakıldığında bunun en belirgin kanıtlarından biri çocuğun derslerdeki başarı durumu olmaktadır.

1.6.6. Tarama Testleri

Taramalarda genellikle başarı ve grup zeka testleri kullanılmaktadır.

5-7 Temel Kabiliyetler Testi

7-11 Temel Kabiliyetler Testi

Otis Alfa Testleri; Otis Beta Testleri

Kuhlman Anderson Testleri

Thurstone Sürat Kavrayış Testi gibi testlerdir.

1.6.7. İnceleme

Taramalarda üstün yetenekli olma olasılığı olan öğrenciler ikinci kez ayrıntılı bir değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Bireysel incelemede çocuğun sağlığı, yeteneği, yaratıcılığı, soysal olgunluğu, duygusal gelişimi, ilgileri, ders başarı durumu, öğrenme stili gibi değişik özellikleri ortaya çıkarılmalıdır. Sağlık muayenesinde adayın genel sağlığı dışında görme, işitme gibi duyuvar, ruh sağlığı gözden geçirilmelidir. Zihin yönünden genel ve özel yetenekleriyle öğrenme durumu, dil yeteneği gibi özellikleri dikkatle incelenmesi gereken hususlardan biridir. Çocuğun sosyal duygusal yönden incelenmesi de gerekmektedir. Bu tür incelemelerde uzmanlarca kullanılan bir takım araçlar vardır.

Bunlar: Bireysel Zeka Testleri, Stanford-Binet Zeka Testleri, Goodenough Zeka Testleri, Peabody Resimli Alıcı Testi, Uluslar arası Leiter Zeka Ölçeği, Çocuklar için Wechsler Zeka Ölçeği, Columbia Zihin Olgunluk Testi, Kohs Küpleri Testi' dir.

2.3. Üstün Yeteneklilerin Eğitim Modelleri

2.3.1 Üstün Yetenekliler Eğitim Modelleri

Dünyanın değişik ülkelerinde ve farklı zamanlarda üstün yeteneklilerle ilgili çalışmalar yapılmıştır. İçerik yönüyle farklı olsa bile yapı ve işleyiş yönüyle bu çalışmalar belli başlı üç başlık altında toplanabilir.

- 1. Ayrı Eğitim:** Üstün yetenekli bireylerin eğitimlerini kendileri gibi üstün yetenekli bireylerle birlikte aldığı eğitim türüdür.

Özel Okul

Özel Sınıf

Evde Eğitim

- 2. Zenginleştirme:** “Kişinin gelişimini sağlayacak öğrenilmiş bilgilerinin, gereksiz yineleme ya da zararlı fikirler yerine bir yedek olarak kullanımınıdır. (Cutts, Moseley, 2004:96). “Üstün zekalı, üstün yetenekli ve yaratıcı çocukların kendi akranları arasında ve normal sınıflarda tutularak programlarının gereksinimlerine cevap verecek şekilde çeşitlendirilmesi ve zenginleştirilmesi yoluyla yapılan uygulamalardır” (Ataman, 2005:191).

Sınıfta Zenginleştirme

Okulda Zenginleştirme

Okul Dışı Zenginleştirme

- 3. Hızlandırma:** Öğrencinin yaşlarına göre sınıfını okulunu yaşlarına verilen süreden daha erken yaşta tamamlanmasıdır. Genellikle dört şekilde uygulanır;

Anaokuluna veya İlkokula Erken Başlatma

Sınıflandırılmamış İlköğretim Grupları

Karma Sınıf Grupları

Sınıf Atlama

2.4.Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Aile, Öğretmen Ve Çevrenin Rolü

2.4.1. Aileye Düşen Görev ve Sorumluluklar

Üstünlerin önemli özelliklerinden biri meraktır. Bu durumlarda, çocukların gereksinimlerini karşılayacak çözüm yolları bulunmalıdır. Anne-babalar, iyi birer dinleyici olarak da, üstün çocuklarına yardımcı olabilirler. Çünkü üstünler düşünce ve değerlendirmelerini, yaşlılarından daha fazla aktarma ihtiyacındadırlar. Anne- babaların, çocuklarına olan sevgilerini, herhangi bir koşula bağlı olmadan daima var olduğunu tekrarlamalarında yarar vardır.

Bir aileden neden, ne zaman, ne için, kim gibi sorulara hazırlıklı olması için belli bir ön hazırlık yapması ya da bu hazırlığın yapılabilmesi için çeşitli düzenlemelerde bulunması gereklidir.

İlgi, yönelim ve isteklerini belirleyebilmesi için seçenekli ortamlar hazırlayın.Başarılarını ne abartın ne de umursamaz ya da olduğundan aşağı biçimde değerlendirin. Beklentilerinizi çok aşağı ya da çok yukarıda tutmayın. Çocuğun ilgi ve üstünlük gösterdiği dallarda ana babalar yetersiz kaldığı zaman, olanakları el verdiğince özel ders, kurs vb kolaylıkları sağlanmalıdır.

2.4.2. Ailenin Okuldan Beklentileri

Demokrasi ile yönetilen ülkelerde, her bireye eşit eğitim olanaklarının sunulması büyük önem taşır. Bu, aynı zamanda temel insan haklarından da biridir. Bu noktada, eşit eğitim olanaklarının aynı eğitim fırsatları olmadığı konusuna da açıklık getirmekte yarar vardır, çünkü üstün zekalı öğrenciler eğitim ve öğrenim açısından farklı özelliklere sahip oldukları için, farklılaştırılmış bir müfredat programı gereksinimi içindedirler. Bu nedenle, farklı özellikler gösteren üstün zekalı öğrencilere farklılaştırılmış eğitim olanaklarını sunmayı reddetmek, ne demokrasi ile ne de inan haklarıyla bağdaşmaktadır. Durum böyle olmasına karşın, maalesef üstün zekalı ve yetenekli çocuklar okullarda genelde karşılanmayan gereksinimleri nedeniyle, sınıf etkinliklerinde yüksek düzeyde kırıklık yaşarlar. Sonuç olarak da bu tür çocuklar geleneksel okullarda ve normal sınıflarda, çok

soru sormaları, kuralları, yöntemleri sorgulamaları ve çalışmalarını herkesten önce bitirmeleri nedeniyle, problemleri bir çocuk durumuna gelirler.

Üstün zeka ve yetenekliler başarılı veya yüksek işleve sahip bireyler olarak kabul edilmeleri nedeniyle, insanlığı tatmin edici yarımlara taşınmaları konusunda toplumun da onlardan bazı beklentileri vardır. Bu beklentiler üstün çocuklardaki sosyal baskıyı arttırır. Üstün zekalı öğrencilerin eğitim gereksinmelerine uygun olarak sınıf-içi ve sınıf-dışı etkinlik düzenlemelerine gidilmezse, bu kesim bu beklentileri mantıksal bir temele dayanmayan haksız istekler olarak algılar. Eğitim gereksinmelerinin karşılanması halinde ise, bu tür öğrencilerin yeni keşifler ve icatlar yaparak, hastalıklara yeni tedavi yöntemleri bularak, potansiyellerini sanat alanlarına da yansıtarak, sadece kendi ülkelerindekilere değil, bütün insanlığa katkıda bulunmaları olasıdır.

2.4.3. Öğretmenin Rolü

Bu tip çocuklar için sınıf öğretmenin öğrenim görevlerinin dışında ek öğrenim programları hazırlaması gerekir. Sınıfın seviyesi onların seviyesinden çok aşağıda kalabilir.

Sınıfınızda üstün zekalı çocukla karşılaştığınızda paniğe kapılmamanız gerekir. Çünkü üstün zekalı çocuğun öğretmenin mutlaka üstün zekalı olması gerekmez. Ortalama bir öğretmen çeşitli açılardan üstün zekalı çocuklara kaynaklık ve önderlik yapabilir. Üstün zekalı çocukların ihtiyaçlarını karşılarken çeşitli sorunlar ortaya çıkabilir. İlk önemli sorun, öğrencilerin anıksal yeteneklerinin büyük farklılıklar göstermesidir. Sınıflar yükseldikçe anıksal yetenekler açısından söz konusu değişkenler artar. Tıpkı ayrı hızla yarışan otomobillerin yol uzadıkça aralarındaki mesafenin açılması gibi, anıksal gelişme hızları biri birinden farklı olan öğrencilerin uygulanan okul programında geçirdikleri süre arttıkça aralarındaki fark da çoğalır. Öyle ki; bir zaman sonra öğretmen, öğrencilerinden bir kısmının basit toplama ve çıkartma işlemlerinde bile güçlük çekmeye devam ettiği halde bir kısmının ise cebir ve geometriyle rahatça uğraşacak duruma geldiğini görecektir. Bu öğrencilerin ihtiyaçlarını nasıl karşılamak gerekir. Küme çalışmalarında ve benzeri etkinliklerde üst düzeydeki öğrencilere ek ev ödevleri ya da konuya ilişkin detaylı incelemeleri gerektirecek proje çalışmaları ile bu çocuklara program

zenginleştirmesi uygulamak olasıdır. Önemli bir yetersizliğin olduğu ikinci bir alansa, müfredat programlarının gerektirdiği bilgi ve becerilerle ilgilidir.

Öğretmenin geniş bir tecrübeye sahip olması çocukların daha canlı ve daha kişilikli bir öğrenim yaşantısı sağlamasına büyük ölçüde yardım eder. Çocuğun çalışma ve ödevlerini sınıfın işlemekte olduğu konularda ve aynı tempoda tutmaya çalışmamalı, onun güç ve süratine uygun ödevler vermelidir. Ödevlerde tekrara ve alıştırmalara fazla yer vermemelidir. Daha çok problem çözme tekniğini gerektiren ödevler vermelidir. Yarı teknikmalzemelerin okunması, özetlenmesi, bazı araçların modellerinin yapımı, şemalarının çizimi ve onların çalışma kurallarını açıklama ödevleri verilmelidir. Tartışma, proje ve dramatizasyon çalışmalarına önem verilmelidir. Tasnif, organize etme ve maddelendirme olanağı veren fırsatlar hazırlanmalıdır. Ders etkinliklerinde kitabi etkinliklerden çok, geniş gözlem ve deneylere yer verilmelidir. Kendilerine özgü ilgileri olduğundan grupta olduğu kadar bireysel çalışmalara da önem verilmelidir. Öğrenciyi okul içi ve dışı etkinliklere yönlendirmelidir. Önderliği gerektiren ya da önderliği geliştirmeye fırsat verecek çalışmalara katılması için teşvik edilmesi gerekir. Anne ve baba ile bu konuda işbirliği yapmalı, onlara çocuklarını ihmal etmeden ve gurura kapılmadan yetiştirmek için gerekli anlayışı kazandırmaya çalışmalıdır. İleri öğrenim için en uygun yolun seçilmesinde uzmanlarla işbirliği yapılmalıdır. Akademik konular için resim, müzik, beden eğitimi gibi dersler ihmal edilmemelidir.

2.4.4. Çevrenin Rolü

Üstün yetenekli/zekalı çocuk çevresiyle iş birliği içindedir, soyaldır ve sevilir. Yaşlıların oluşturduğu grupların etkisi her çocuk üzerinde inanılmaz bir baskının oluşmasını sağlayabilir. Üstün yetenekli çocukların yetenek, ilgi ve ihtiyaçlarına cevap vermek konusunda ailesine ve öğretmenlerine çok büyük görevler düşmektedir. Yaşlılarından daha fazla, ayrıntılı ve derinlemesine bilgi öğrenmek isterler. Bu sebeple aşağıda sıralanan örnekler gibi etkinlikler uygulamak, bu tip özellik taşıyan çocuğa sahip aileler ve öğretmenlerin çocuğa gereksinimleri doğrultusunda destek vermelerine olanak sağlayabilir.

Bunlar, Karşılaştırma ve zıtlık, farklı yollarla gruplama yapmak, bilgisayar kullanmak, farklı oyuncaklar, farklı düşünme becerileri, tahmin etme becerisini

geliştirmek, karışık değişen hayvanlar, bilim, doğa ve çevre ile ilgili kitaplar okumak, teybe öykü, gözlem vb kaydı yapmak.

3. DÜNYADA VE TÜRKİYE’ DE ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ

Akkutay (1984) üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili Enderun mekteplerini Platon’ un filozoflarının yetiştirilmesine benzeterek Platonun seçkinler eğitimini üstün yeteneklerin eğitiminin başlangıcı olarak işaret etmiştir. 18. Yüzyıldan itibaren Büyük Britanya topraklarının genişlemesiyle seçkinlerin eğitiminin Avrupada da önemli hale geldiğini ifade etmiştir.

Atik (2000-7) Sovyetler Birliği’ nin 1957 yılında ilk uzay aracı Spunik’ i fırlatmasıyla birlikte Avrupalı ülkelerin uzay teknolojileri konusunda neden Rusya’ nın gerisinde kaldığını araştırmaları sonucunda Sovyetler Birliği’ nin üstün yetenekli çocukların eğitimine erken yaşta başlamalarını görmüşlerdir. Bunun neticesinde Avrupa’ yla birlikte tüm dünyada üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili çalışmalar hız kazanmıştır.

Akarsu (2001)’ ya göre; ABD ve Kanada başta olmak üzere Avrupa ülkelerinde, Güneydoğu Asya’ da, Güney Afrika’ da ve Avusturalya’ da üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili çalışmalar 1960 yıllarında ivme kazanmıştır. Ülkelerin kendi sosyo-ekonomik ve eğitim sistemlerine göre gelişmeler bu günkü duruma gelmiştir.

Üstün zekalı çocukların eğitimi Türkiye’ de, Osmanlı İmparatorluğu döneminde başlamış ve günümüze kadar gelişmeye devam etmiştir. Özellikle 21. Yüzyılda bu alanda meydana gelen ilerlemeler, daha sonraki dönemler içinde umut vericidir.

Osmanlı imparatorluğu döneminde faaliyet gösteren Enderun Mektebi üstün yetenekliler eğitiminin dünyada sistematik olarak uygulandığı ilk eğitim kurumudur. II. Murat tarafından kurulan fakat asıl gelişimini Fatih Sultan Mehmet zamanında gösterdiği bilinen Enderun hristiyan ailelerden devşirilen çocukların Türk ailelerine verilmesi ve daha sonrasında hazırlık sarayına alınması ve burada başarı gösterenlerin Enderun-ı Hümayuna alınması sürecini kapsamaktadır. (Akkutay,1984).

Cumhuriyet döneminde devletin himayesinde üstün yetenekli çocukların eğitilmesi için 1948 yılında çıkarılan İdil Biret-Suna Kan yasası 1956 yılında yasa kapsamı genişletilerek “6660 sayılı Müzik ve Plastik Sanatlarda Olağanüstü Yetenek Gösteren

Çocuklar Hakkında Kanun” yürürlüğe girmiştir. Bu kanun halen yürürlükte; fakat 1978’ den sonra kimse yasa kapsamına alınmadığı gözlenmiştir. 1948-1978 arasında dünyaca ünlü 17 sanatçı devlet tarafından yetiştirilmiştir. (Enç,1979). 1964 yılında matematik ve fen alanında üstün yetenekli çocukların eğitilmesi için Ankara Fen Lisesi kurulmuş aynı yıldan itibaren Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezi’ nin 5 yıl süre ile bazı ilkokullarda özel sınıf ve türdeş kümeler denemesi olmuştur. 1416 sayılı kanun kapsamında üstün yetenekli öğrencilerin devlet himayesinde yurtdışında eğitim alması konusunda çalışmalar yürütülmüş, buna paralel olarak Devlet Parasız Yatılı Sınavı, Yüksek Öğretim ve Tübitak bursları ile öğrencilere yardımcı olunmuştur.(Enç,1979). Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren ve bugün sayıları 52’ yi aşkın Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim çağındaki çocukların üstün veya özel yeteneklerini geliştirerek okul dışı zamanlarının değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır. (MEB,2009). İstanbul Üniversitesi’ nin proje ilköğretim okulu olan Ford Otosan Beyazıt İlköğretim Okulu resmi bir okul olarak üstün yetenekliler eğitimi vermektedir.(Davaslıgil,2004)

3.1.Üstün Yeteneklilerle İlgili Çalışma Yapan Ülkemiz ve Bazı Devletler

Üstün yetenekliler ile ilgili ülkemiz içerisinde yapılan çok fazla bilimsel çalışma bulunmamakla birlikte son yıllarda yapılan çalışmaların sayıları artmıştır. Yapılan çalışmalardan;

Davaslıgil (1990) “Üstün Çocuklar” çalışmasının sonucunda üstün yetenekli çocuğun topluma yararlı bir üretkenlik içinde olmasının sadece kendi gizil gücüne bağlı olmadığı gereksinimlerine duyarlı bir alie ortamına da ihtiyaç duyduğunu dile getirilmiştir.

Özsoy ve diğerleri (1990) “Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitimleri” isimli çalışmalarının sonucunda üstün zekalılar, üstün özel yeteneklilerin eğitimi ülke çıkarları açısından büyük önem taşımaktadır. Günümüzde bu tür eğitimin yapılmasına yönelik mevzuat hükümleri yetersiz ve dağınık durumda şeklinde bir tespitte bulunmuşlardır.

Akarsu(2000) “İstanbul Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) için bir Öğrenme Modeli çalışmasında BİLSEM’ in ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hazırlanan

programın mimari, malzeme, öğretim materyalleri geliştirme ve öğretmen eğitimi konularında yapılması gerekenler dile getirilmiştir.

Ersoy ve Avcı(2004) “Üstün zekalı ve Üstün Yetenekliler” çalışmalarında erken tanılamamanın üstün yeteneklilerin keşfi anlamında önemine vurgu yaptıkları çalışmalarında Galton, Churchill ve Edison örnekleri dile getirilerek sahip oldukları dehanın sonradan keşfedildiği vurgulanmaktadır.

Dünya’da üstün yetenekliler ile ilgili çalışma yapan bir çok ülke olmasına rağmen özellikle bazı ülkeler yaptığı çalışmalarla kendilerinden söz ettirmiştir.

ABD’ de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi: Amerika’ da üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili yetki ve karar alma inisiyatifi bağımsız hareket eden eyaletlerin eline verilmiştir.

Çakın (2005), ABD’de üstün yeteneklilerin eğitiminde tercih edilen zenginleştirmede; okul içinde matematik, sanat ve öğrenme merkezlerini devreye sokma haftasonu kursları, yaz programları, müzik, dil, sanat ve bilgisayar kampları kurma çalışmaları da uygulanmaktadır.

Çin’ de Üstün Yetenekliler İle İlgili Çalışmalar: Çin’ de üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili yürürlükte olan yasa 1984 yılında çıkarılmıştır. Öğrencilerin nereye yerleştirileceğine karar verilirken öğrencinin yeteneği, sosyal adaptasyonu, okul başarısı, aile ihtiyaçları ve velilerin de istekleri gözönünde bulundurularak çevresel kısıtlamalardan uzak yerleştirmeler yapılmaktadır. Bu yasaya göre üstün yetenekliler temelde üç kategoride eğitim almaktadırlar:

Genel Yetenekler

Akademik Yetenekler

Özel Yetenekler

İngiltere’ de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi: Tüksever (2004)’ e göre; İngiltere 3 bölgeden oluşmaktadır. Ve bu bölgelerde üstün yetenekliler farklı şekilde tanımlanmaktadır.

İskoçyada “able” yetenekli kelimesi

Gallerde”more able” and “talented” çok yetenekli

İngiltere’de ise “gifted-talented” üstün zekalı ve yetenekli olarak tanımlanmaktadır.

Gifted kelimesi akademik başarıyı ve tüm üstünzekalı çocukların 2/3’ ünü ifade eder. Talented kelimesi ise; üstün yetenekli, spor, tiyatro ve müzik alanında başarı gösteren ve üstün zekalı çocukların 1/3’ ünü ifade etmektedir.

İngiltere’ de üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili sürekli bir devlet politikası yoktur. Eğitim Bakanlığı eğitim faaliyetlerinin yürütülmesini özel şirketlere periyodik zamanlarda devreder ve özel şirketler ülkedeki eğitim politikalarını üretir ve yürütür.

Rusya’ da Üstün Yetenekliler ile İlgili Çalışmalar:Shcheblenova E. Shumakova N. (2007) Rusya üstün yeteneklilerle ilgili çalışmaya çok öncelerden başlamıştır. Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde başlatılan çalışmalar 1936’ da geçici bir süre durdurulmuştur. Müfredat dışı eğitim programları belli bir dönem yaygın olarak kullanılmıştır. 1990’ lardan sonra yeniden yapılanan müfredat dışı eğitim programları halen uygulanmaktadır. Bu uygulamayı yapan Rusya’ da halen 30’ dan fazla okul vardır.

1960’ larda ileri matematik, fen, yabancı dil ve diğer konularda özel eğitim sistemi başlatılmıştır. İlkokulu bitirdikten sonra ya da daha sonra yapılan giriş sınavlarında yüksek başarı gösteren öğrenciler özeğitim sistemine kabul edilir. Halen popüle olarak bu sistem eğitim vermektedir.

4. YÖNETİM VE EĞİTİM YÖNETİMİ

4.1.Yönetim

Yönetim, örgütü amacına ulaştırabilmek amacıyla elde bulunan bütün kaynakları en etkili ve verimli bir şekilde kullanma bilimi ve sanatıdır.

Bir başka tanıma göre ise, örgüt amaçlarının gerçekleştirilmesi için sorun çözme, planlama, örgütleme, koordinasyon ve değerlendirme gibi fonksiyonlara ilişkin ilke, kavram teori,model ve tekniklerin sistematik ve bilinçli bir şekilde maharetle uygulanmasıyla ilgili faaliyetlerin tümüdür.Kısacası yönetimi bir süreç, bilim ve aynı zamanda sanat olarak kabul etmek gerekir (Erdoğan, 2008, s.7). Tanımda geçen “sorun çözme, planlama, örgütleme, koordinasyon ve değerlendirme” terimleri, yönetimin öncelikle bir süreç olduğunu; “sistematik ve bilinçli bir şekilde ve maharetle uygulanması”

ifadesi, bir sanat olduğunu ve “ilke, kavram, teori, model ve teknikler” ifadesi de bir bilim olduğunu ortaya koymaktadır.(Baransel, 1979; akt.Erdoğan, 2008, s.8).

4.2.Farklı Yönetim Yaklaşımları

4.2.1. Amaç Odaklı Yönetim

Ortaya çıkan sorunları çözmeye odaklanmış yönetim anlayışıdır. Bu yönetim anlayışında sorunun çözülmesi kendi başına bir amaçtır. Yönetim etkinliklerinin çoğunluğunu, bürokratik işlemler ve mevzuata uymak için yapılan çalışmalar oluşturur. Bu yönetim anlayışında zamanın çoğu bir sorundan diğerine geçerek harcanır ve belkide sorunların çoğu tam olarak çözülemez. Yapılan iş üzerinde gerekli sürenin harcanıp harcanmadığı ve sonucun elde edilip edilemediğine bakılır (Özden, 1998, s.84).

4.2.2. Süreç Odaklı Yönetim

Bu yönetim anlayışına göre odak nokta, sonuçları kontrol etmek değil üretim anlayışında performansın yükseltilmesi için çalışmalar yapılır. Sadece sonuca ulaşıp ulaşılamadığına değil sonuca ulaşırken verilen uğraşlara, yani sürece de önem verilir (Özden, 1998, s.85). Süreç odaklı yönetim anlayışında sorunun kaynağı olarak kişi değil süreç görülür. Yanlış kimin yaptığı değil yanlışın neden ortaya çıktığı üzerinde durulur.

4.2.3. Otokratik Yönetim

Baskıcı bir yönetimdir. Bu yaklaşımda bütün güç yöneticinin elinde toplanır. Yöneticinin emirleri astlar tarafından koşulsuz olarak yerine getirilir. Aksi durumda ceza verilir. Otokratik yönetimin dayanağı yasalar ve makamdır. Yönetici, en iyi bilen, astlarınca izlenmesi gereken bir otorite olarak, astlar ise pasif, zorlamayınca çalışmayan, sıkı bir şekilde denetlenmesi gereken kişiler olarak görülür (Başaran,1996, s.75).

4.2.4. Koruyucu Yönetim

İşgörenlerin kendilerini güvenli hissetmelerini, yaptıkları işten tatmin olmalarını sağlamayı hedefleyen yönetim biçimidir. Kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesinden

çok, çalışanların gereksinimlerini karşılama ön planda tutulur. Çünkü işgörene sağlanan yararlarla, onların kuruma bağlanacağı ve böylece gücünü kurumun amaçlarını gerçekleştirmek için harcayacağı varsayılmaktadır (Başaran, 1996, s.76).

4.2.5. Destekçi Yönetim

Örgütsel amaçları gerçekleştirmek için işgörenler desteklenir. Bu anlayışa göre işgören özgeçmişi, değerleri, kurumdan beklentileri ve deneyimleri itibariyle tanınır ve kendini geliştirmesi için önderlik edilir. Bu yönetim anlayışı, işgörenlerin işlerinde etkin olmayı, sorumluluk almayı ve yönetime katılmayı istedikleri ve işbirliğine yatkın oldukları varsayımına dayanır (Başaran, 1996, s.76).

4.2.6. Birlikçi Yönetim

Kendi kendini yönetmede ve denetlemede yeterli olan eğitimli ve uzman kişilerin çalıştığı kurumlarda uygulanan bir yönetim biçimidir. İşgörenlerin mesleki coşkuya ulaşacağı, yaratıcılığının artacağı ve kurumuna yüksek düzeyde katkıda bulunacağı düşünülür (Başaran, 1996, s.77).

4.3. Yönetim Modelleri

4.3.1. Yapısal Modeller

Genel olarak amaç merkezli, rasyonel karar mekanizmalarına dayalı süreçlerin olduğu, Taylo ve Weber' in düşünceleri ile özdeşleşmiş olan modellerdir. Bu modellerde örgütün yapısının oluşturulmasına öncelik verilmektedir. Gerçektende Taylor ve Weber, örgütün verimliliğini arttırmak için, yapısının (işe uygunluk, görev tanımı, hiyerarşi, denetim) verimliliğe yönelik olarak düzenlenmesine önem vermektedirler (Erdoğan, 2008, s.34).

4.3.2. Yönetimsel Modeller

Fayol, Follet (dinamik yönetim), C. Barnard (işbirliği), H. Simon (rasyonel karar) gibi teorisyenlerin düşüncelerinden esinlenilerek geliştirilen modellerdir. Bu modellerde, örgütü verimli kılmak için, yapıdan daha çok etkin bir yönetimin gerekliliği tercih edilir.

Yönetim bir süreçler bütünü olarak görülür. Bu bütünlüğü oluşturan süreçler planlama, örgütlenme, iş alma, yöneltme, koordinasyon, rapor etme, bütçeleme, denetleme gibi süreçlerdir (Başaran, 1996,s.110).

4.3.3. Nicel Modeller

Örgüte ve yönetime yeni bir görüş getirmekten çok yapısal ve yönetsel kuramların getirdiği örgüt yapısını ve yönetim süreçlerini temel alarak bunları nicel bir yaklaşımla matematiksel modellere bağlamaya çalışmaktadırlar (Erdoğan, 2008,Başaran,1996).

4.3.4. Durumsal Modeller

1950' li yıllarda doğan, 1970' li yıllarda benimsenip yaygınlaşan koşul bağımlılık kuramına dayanan modellerdir. Bu kurama göre en iyi örgüt modeli ya da en iyi yönetim biçimi yoktur. En iyi örgüt modeli, örgüte uygun olan, en iyi yönetim biçimi ise yönetilenlerin niteliğine uyandır. Dolayısıyla her örgütün kendi doğasına uygun bir yapısı ve yönetim biçimi olmalıdır.(Başaran, 1996,Akt. Erdoğan,2008)

4.3.5. Belirsizliğe Bağlı Modeller

Örgütlerin karmaşıklığını ve belirsizliğini vurgulayan modellerdir. Örgütler belirgin bir yapıdan çok, gevşek değişen bir yapıdadır. İşgörenler genellikle açık ve net bir amaç yerine genel amaçları kabul eder (Hergüner, 1999,s.32).

4.3.6. Demokratik Modeller

Formal modellere karşı geliştirilmiş olup daha çok katılıma dayalı olan modellerdir. Bu modelde kurumun değerlerinin üyeler tarafından paylaşılmasına önem verilir. Çok

çeşitliliğin, grup etkinliklerinin, ihtilafların olduğu bir yapıya dayalıdır. Bu tür modellerde amaçlar net olmamakla birlikte, karar alma süreci de oldukça karmaşık bir süreçtir ve pazarlığa ve görüşmeye dayalıdır. İşgörenlerin katılımını özendirilmesine rağmen bu tür modeller örgütsel standartların ihmal edilmesine açıktır (Erdoğan,2008, s.34).

4.4.Yönetici

Belli bir amaç uğruna bir araya gelen insanları hedefe ulaşmak için ahenkli bir şekilde ve işbirliği içinde etkili ve verimli olarak yönetmek sorumluluğunda ve zorunda olan(Erdoğan,2008. S.41). olarak tanımlanırken, Eren(2001,s.154) yönetici, bir zaman dilimi içinde birtakım amaçlara ulaşmak için insan, para, hammadde,malzeme, makine, vb. üretim araçlarını biraraya getiren; onlar arasında uygun bir bileşim, uyumlaşma ve ahenkleşmeyi sağlayan olarak tanımlamaktadır.

Kurumları etkileyen yakın ve genel çevre koşullarını göz önünde bulundurduğumuz zaman ise yöneticiyi, sistem içinde ve dışında değişen durumlara göre dengeleri yeniden kuran kişi olarak tanımlayabiliriz (Açıkalın,1995, s.6).

4.4.1. Yönetici Tipleri

Klasik Yönetici:Emirler veren, itaat isteyen, otoriter olan yönetici gelmektedir.

Modern Yönetici: Katılıma önem veren, sadece konulmuş değerleri izleyen değil yenilerini de yaratan, esnek olan, insan ilişkilerine önem veren yöneticiler gelmektedir.(Açıkalın,1995, s.7).

Yöneticiler: Ellerindeki yetkileri kullanmazlar. Astlar kendi amaçlarını kendileri koyarlar, sorunlarını çözmek için kendileri uğraşırlar.(Erdoğan İ.,2008, s.43)

Otoriter Yönetici:İşyerindeki koşulları örgütsel hedeflere azami düzeyde ulaşmak üzere düzenleyen ancak bu düzenlemede insanın arzu ve ihtiyaçlarını karşılamak ve onu işyerinde mutlu kılmak için hiçbir önleme başvurmeyen yöneticilerdir.(Can,Akgün,&Kavuncubaşı,1998,s.325)

İnsancıl Yönetici: İnsan arzu ve ihtiyaçlarının karşılanması ve işyerinde insan mutluluğunun sağlanmasına birinci planda önem veren ancak örgütsel amaçlara ulaşmak için gerekli olan yönetsel çaba ve davranışları asgari düzeyde gösteren yöneticilerdir.

Ortayolcu Yönetici:Çalışanların arzu ve ihtiyaçlarını orta düzeyde karşılayan ve buna bağlı olarak orta düzeyde bir örgütsel etkinliğin gerçekleşmesini sağlayan yöneticilerdir.

Demokratik Yönetici: Örgütteki kişilerin ihtiyaç ve arzularını azami düzeyde karşılayan ve aynı zamanda örgütün amaçlarına azami düzeyde ulaşmasını sağlayacak düzenlemelerini gerçekleştiren yöneticiler.

4.5.Eğitim Yönetimi

Yönetim “kısaca elde bulunan kaynakları en verimli ve etkili bir şekilde kullanma bilimi ve sanatı” şeklinde tanımlanmıştır. Eğitim Yönetimi ise, eğitim örgütlerini saptanan amaçlara ulaştırmak üzere insan ve madde kaynaklarını sağlayıp etkili bir biçimde kullanarak belirlenen politikaları ve alınan kararları uygulamaktır(Kaya,1993.s.29).

Eğitim Yönetimi daha çok sistemle ilgilenen bir alandır. Bu çerçevede eğitim yönetimi dendiğinde akla Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Müdürlükleri, Halk Eğitim Müdürlükleri, Ders Araçları Merkezi, İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri gibi birimlerin yönetilmesi gerekir.(Açıkalin, 1995,s.4).

Bu durumda eğitim yöneticisi de eğitimin bütünü ile ilgilenen, yani sistemi bütün olarak çözümlenme ve birleştirmeyi amaçlayan kişidir (Bursalıoğlu, 1994.s.14).

4.5.1. Eğitim Yönetiminin Özellikleri

Eğitim Yönetimini diğer yönetimlerden ayıran özellikler eğitimin özelliğinden doğmaktadır. Eğitimin olduğu gibi, eğitim yönetiminin de en önemli konusu insandır. Eğitim Yönetimi, insan ve insanların oluşturduğu toplumu her yönden geliştirip, zenginleştirmeyi amaçlar(Kaya, 1993, s.30). Bu nedenle, eğitim yönetimi bilimi “bir eğitim sistemini bütün olarak çözümlenme ve birleştirme” amacına yönelik çalışmalar yapar (Bursalıoğlu, 1994 s.14).

Eğitim, öğretim ve öğrenme süreçlerini etkileyen çok değişik etkenler bulunmaktadır. Okulun öğretim başarısını arttırmak için her türlü önlem alınmasına rağmen istenilen sonuç elde edilemeyebilir. Çünkü hedeflenen sonuca ulaşabilme doğrudan ve dolaylı olarak birçok etkene bağlıdır.

Eğitim örgütlerinin diğer örgütlere göre bir diğer farklılığı ise nitelik yönünden diğer örgütler gibi yoğun bir baskı hissetmemesidir. Diğer örgütlerin sunduğu ürünlerin kalitesi düştüğu zaman ayakta kalabilmesi zorlaşır. Oysa eğitim örgütlerinde bu söz konusu değildir.

Okulda gerçekteştirilen işlerin sınırları ve yoğunluğu başka kurumlarda gerçekteştirilen işlerin sınırlı gibi kesin ve belirgin değildir. Eğitim ve öğretim özerk çalışmaların yapılmasına müsait bir alandır(Bursalıoğlu, 1995,s.37).

4.5.2. Eğitim Yöneticisi Olarak Okul Müdürü

Okul yönetimi, eğitim yönetiminin daha sınırlı bir alana, yani okula uygulanmasıdır (Erdoğan, 2000, s.88). Okul yöneticiliği ise, okul veya okulların eğitimsel amaçlarına göre en etkili ve verimli bir şekilde çalıştırılabilmesi ile ilgili ilke, yöntem ve teknikleri inceler (İlgar, 1996.s.91).Dönmez (2002, s.35), ilköğretim okul yöneticilerinin şu alanlarda yeterli olmasını belirtmiştir.

Amaçlara ulaşmak için gerekli adımları anlayacak bir vizyona sahip olma, Öğrencilerin ve personelin yaşamlarında belirgin bir fark yaratabilme, Personeli nasıl değerlendireceğini bilme, Değişimin devam ettiğini ve okul liderinin esnek bir vizyona sahip olması gerektiğini anlama, Eğitimlerinin güçlü ve zayıf yönlerinin farkında olma, Büyük ve küçük grup toplantılarını nasıl daha kolaylaştıracadığını ve yöneteceğini bilme, İçi ile ilgili olarak kendine güven duygusunu yansıtabilme, çeşitli rollere ilişkin iş sorumluluğunu nasıl değerlendireceğini bilme, okulla ilgili herkesi katılım için nasıl güdüleceğini bilme, okulun bulunduğu bölgedeki ahlaki değerlerle mesleki değerler arasında bir dene kurabilme.

Çelik (1999,s.41) okul yöneticisinin sahip olması gereken temel rolleri dört şekilde sınıflandırmıştır.

Kaynak Sağlama Rolü

Öğretimsel olarak kaynaklık etme rolü

İletişim sağlama rolü

4.5.3. Okul Yöneticisinin Sahip Olması Gereken Nitelikler

Erdoğan (2008,s.128), okul yöneticisinin sahip olması gereken nitelikleri şu şekilde sıralamıştır;

Okul yöneticisi, eğitimin temelini oluşturan kuram ve kavramları öncelikli olarak bilmelidir. Ve özellikle eğitim öğretim alanın da ortaya çıkan gelişmelerden haberdar olmalı, özümsemelidir.

Okul yöneticisi bilgili olmanın dışında sorun çözme, karar verme, yazma, konuşma, raporlama gibi konularda becerili ve deneyimli olmalıdır.

Okul yöneticisi, öncelikle görev ve sorumluluk alanına giren mevcut prosedürleri ve işleyişleri en etkili bir biçimde, en iyi zamanlama ile yerine getirmelidir. Ayrıca, okul yöneticisi kendisini değişen şartlara göre yenileyebilmeli ve geliştirebilmelidir. Okul yöneticisi okuyarak, yazarak, tartışarak, dinleyerek gezip görerek kendisini yetiştirebilir ve geliştirebilir (Açıklım, 1995, s.6).

Yöneticinin kendini geliştirmesi için sahip olduğu öğrenme yeteneği önemlidir. Özellikle her geçen gün yeni durumlarla karşı karşıya olan yönetici, öğrenme yeteneği sayesinde bu durumlara daha rahat uyum sağlayabilir. Yeni gelişmelerin izlenmesi, yeni bilgi ve becerilerin edinilmeside yine öğrenme yeteneği ile ilgilidir (Fındıkcı, 1992,s.20).

Okul yöneticisi yaratıcı olmalı ve yaratıcı özelliklere sahip olmalıdır. Yaratıcı yönetici olabilmek için belirli ilkelere uymak gereklidir.Yaratıcı yönetici her şeyden önce çevresindekilerin yaratıcılığını teşvik etmelidir. Yaratıcı yönetici, yeni deneyimlere açık olan, yeni mücadele ve sorun alanlarını arayan, yönetici en az denetimle çalışan yöneticidir.

Çağdaş bir okul yöneticisi, kapsamlı insan bilgisine ulaşmış, etkili iletişim becerisine sahip, liderlik özellikleri baskın, anadilini doğru ve güzel kullanabilen, felsefe, matematik, uygarlık tarihi onularında eğitim görmüş, yabancı dil bilen, iletişim teknolojisine hakim, bilgiyi yöneten, beden ve ruh yönünden sağlıklı, eğitime inanmış olmalıdır.(Açıklım, 1995, s.7).

4.5.4. Başarılı Okul Müdürlerinin Özellikleri

Araştırmalar başarılı okul yöneticilerinin genel olarak aşağıdaki özelliklere sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Şişman&Turan , 200, s.130):

Genellikle zamanlarını öğrenme konularına ayırmakta ve bir başöğretmen rolü oynamaktadır.

Öğrencilere karşı derin bir sevgi ve muhabbet beslemekte ve onlara güvenmektedirler.

Okulda işbirliğine dayalı ortaklaşa iş yapma konuları üzerinde yoğunlaşmakta olup insanlarla birlikte etkili çalışma becerilerine sahiptirler.

Okul ve eğitimle bütünleşmiş olup okul başarısını en üst seviyeye çıkarmak için büyük çaba harcamaktadırlar.

Okul müdürlüğünü, bürokratik bir görev olmaktan çok bir davayı gerçekleştirmenin aracı olarak görmektedirler.

Değişme ve yeniliklerin farkında olup, okul geliştirme konusunda iyi bir strateji lideridirler.

4.5.5. Okul Yönetimi

Okul Yönetimi, eğitim yönetiminin sınırlı bir alana uygulanmasıdır. Bu alanın sınırlarını eğitim sisteminin amaçları ve yapısı belirlemektedir. Okul yönetiminin görevi okuldaki tüm insan ve madde kaynaklarını en iyi şekilde kullanarak, okulu amaçlarına uygun hale getirmektir. Okul müdürünün bu rolünü başarı ile yerine getirmesi, okulu bir roller sistemi olarak görmesine, davranışlarını her zaman ilişkili olduğu öğretmenler ve diğer personelin rol ve beklentilerini de göz önünde tutarak ayarlanmasına bağlıdır (Taymaz, 2007, s.55).

Başarılı yönetici bilimsel sistemleri yaratan ve en iyi işleten yöneticidir. Yöneticilerin sadece grup davranışı, güdüleme, moral gibi kavramları bilmesinin yetmeyeceği, çünkü insan ilişkilerini ancak sosyal örgüt ilkelerinin yapılaştıracağı anlaşılmıştır (Bursalıoğlu,2010, s.4).

4.5.5.1. Okul Yönetiminin Alanı

Okul yönetimi, eğitim yönetiminin belli bir alanda uygulanmasıdır. Bu alanın sınırlarını, genellikle, eğitim sisteminin amaçları ve yapısı çizer. Eğitim yönetimi nasıl yönetimin eğitime uygulanmasından meydana geliyorsa, okul yönetimi de eğitim yönetiminin okula uygulanmasından meydana gelmektedir. Eğitim Yönetimi üzerinde yapılan eserler, bütün okulları içine alan sistemlerin çözümleme ve birleşimini konu yapar. Toplumdaki eğitim sisteminin amaç, yapı ve görevlerini gözden geçirir. Eğitim yöneticisinin davranışlarına yardımcı olmaya çalışır. Böylece genel kavram ve süreçlerin çevre ve okul düzeyinde uygulanmasını okul yöneticisine ve onun okul yönetimi hakkındaki bilgi ve becerilerine bırakır (Bursalıoğlu, 2010, s.5).

4.5.5.2. Okul Yönetiminin Önemi

Yönetimin görevinden doğmaktadır. Yönetimin görevi, okulu amaçlarına uygun olarak ayakta tutmaktır. Okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktadır. Yönetimin farklı yorumları, yöneticiye çok yönlü yetki ve sorumluluklar yüklemiş bulunmaktadır. Bunlar okul yönetiminin değerini yükselttiği kadar, önemini de arttırmaktadır.

Okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmak, okuldaki insan ve madde kaynaklarını en verimli biçimde kullanmakla gerçekleşir. Okul yöneticisinin akademik bir eğitim görmüş olması zorunludur. Okul içinde ve dışındaki birey ve grupları, okulun amaçlarına dönük olarak eyleme dönüştürmesi için eğitim yönetiminde olduğu kadar, davranış bilimlerinde de iyi yetişmiş bulunması gerekir Böyle bir okul yöneticisi, problemleri deneme ve yanılma yöntemi yerine, bilim yoluyla çözmeyi seçecek ve başaracaktır (Bursalıoğlu, 2010, s.6).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Üstün potansiyelli öğrencilerin okul yönetimi algısının belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırma nitel bir araştırmadır. Olay ve olguların yakından izlenmesini sağlamak, katılımcı bir tavır geliştirebilmek, derinlemesine betimleme yapabilmek için araştırmacı araştırmayı nitel bir araştırma olarak kurgulamıştır. (Balcı, 2011, s. 37) Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir araştırma sürecinin izlendiği araştırma türüdür. Nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır. (Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 39)

Araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerin altı alt probleme ilişkin algılarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme tekniği nitel araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan görüşme, odak grup görüşmesi, gözlem ve yazılı dokümanların incelenmesi tekniklerinden biridir. Görüşme tekniği bu teknikler içerisinde en sık kullanılanıdır. Görüşme tekniğinde, insanların bakış açılarının, deneyimlerinin, duygularının ve algılarının ortaya konulması hedeflenir ve oldukça güçlü bir yöntemdir. (Yıldırım & Şimşek, 2011, s. 40)

Sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniği olan görüşme, bireylerin, çeşitli konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışlarıyla bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kestirme yol olarak kullanıla gelmiştir (Karasar, 1991,165-166). Görüşme doğal bir iletişim ve bilgi toplama yolu olduğundan anlaşılmayan konularda açıklama, soru sorma ve tamamlama yapmaya olanak sağlamanın yanısıra araştırma yapılan konuda daha çok ve ayrıntılı bilgilere ulaşılabilmesine de zemin hazırlar (Serperve Gürsakal, 1989, 150; Kaptan, 1991, 149)

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini üstün potansiyelli öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 2012-13 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde bulunan bir özel ortaokulda eğitim gören üstün potansiyelli 4'ü kız, 4'ü erkek toplam 8 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrenciler araştırmacı tarafından gizliliğin sağlanması amacıyla K1(5), E1(5) gibi kodlarla kodlanmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırma, 2012-2013 Eğitim ve Öğretim yılında İstanbul ili Üsküdar ilçesindeki bir özel ortaokulunda yapılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda, yerli ve yabancı literatür taraması yapılmış, konu ile ilgili olarak yurt içinde yapılan çalışmalar incelenmiş, 15 sorudan oluşan görüşme soruları elde edilmiştir. Sorular uzmanlar ve alanyazın taraması sonucunda hazırlanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme soruları ile toplanmıştır. Görüşme sürecinde veriler, ses kaydı cihazı kullanılarak ve görüşme esnasında araştırmacı tarafından notlar alınarak kayıt altına alınmıştır. Yarı yapılandırılmış sorular geliştirilmeden önce ilgili alan yazını taranmış, öğrencilerle de görüşülerek sorulara son şekli verilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Üstün potansiyelli bu öğrencilerin verdikleri bilgiler arasındaki benzerliği veya farklılığı belirlemek amacıyla yapılandırılmış görüşme tekniği ile 15 soru sorulmuştur. Bunun için araştırmacı tarafından oluşturulan görüşme formundaki 15 soru öğrencilere ayrı ayrı sorulmuş, araştırmacı tarafından bu sorulara verilen cevaplar not olarak alınmıştır. Alınan notlar betimsel olarak analiz edilmiştir. Görüşme formundaki 1., 2. ve 6. soru 1. alt problemin, 3., 4. ve 7. soru 2. alt problemin, 5., 11. ve 12. soru 3. alt problemin, 9. ve 13. soru 4. alt problemin, 8. ve 10. soru 5. alt problemin ve 14.ve 15. sorular ise 6. alt problemin sorularıdır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

4.1. 1.ALT PROBLEM: OKUL YÖNETİMİ NE DEMEKTİR VE OKUL YÖNETİCİSİ OKULU NASIL YÖNETMELİDİR?

Öğrenciler okul yönetimini tanımlarken kurallar koyan, bu kuralları da belirli amaçların elde edilmesi için koyan, hedef kitleri olan bir topluluk olarak tanımlamışlardır.

Görüşme yapılan öğrencilerin yarısı okul yönetimini tanımlarken okul yönetiminin kural koyuculuğundan bahsetmişlerdir. Bu öğrenciler okul yönetimini kurallar perspektifinden, düzen koyuculuk fonksiyonundan değerlendirmişlerdir. Okul yönetimlerini kural perspektifinden değerlendiren öğrencilerden K2(6) için okul yönetimi “Okulun nasıl yönetileceğine karar vermektir. Yani okulun disiplin sağlayan kurallardır.” demiştir. K2(6)’ya göre okul yönetiminin okullarda kurallar koymasının temel sebebi okulda düzeni sağlayabilmektir. K3(7)’ye göre okul yönetimi ise “Okuldaki kuralların, okuldaki düzenin belirlenmesini sağlayan yetkili kişilerdir.” K3(7) okul yönetiminin tanımını yaparken okul yönetimini kural koyuculuğunun arkasında okulda düzeni sağlamak amacının olduğunu belirtmektedir. Okul yönetimini E2(6) “Okulun belirli bir düzene göre yönetilmesi” olarak tanımlayarak yine okul yönetiminin kural koyuculuğundan bahsederken “okul içinde konulan kuralların düzen sağlaması” amacından çok “kuralların düzeninden” bahsetmektedir. E3(7) okul yönetiminin kural koyuculuğundan “Okuldaki düzenin sağlanması ve öğrencilerin daha iyi başarı elde edilmesi için çalışan kişilerdir.” sözleri ile bahsetmiştir. E3(7)’ye göre okul yönetimi kurallar koyarak hem okul içindeki düzeni sağlayacak hem de böylece öğrencilerin daha iyi başarı elde etmesini sağlayacaktır.

E4(8) okul yönetimini tanımlarken yine hedefler açısından değerlendirme yapmıştır. E4(8)’e göre “Eğitimimizden sağlığımızdan ve güvenliğimizden sorumlu olan yönetimdir.” yorumunu yaparak okul yönetiminin ne olduğundan çok neyi amaçlaması gerektiğini ifade etmiştir. Ona göre okul yönetimi hem öğrenciye eğitim verilmesini sağlayan, hem de aynı zamanda öğrencinin sağlığını ve güvenliğini sağlama hedefi olan bir yapıdır. Okul yönetimini yine amaç açısından değerlendiren E1(5)’e göre “Öğrencilere iyi davranmak

demektir. Bence okul yönetmek zor bir şey çünkü tüm öğrencilerin velisi geliyor dolayısıyla hepsiyle konuşmak zordur.” E1(5)’e göre okul yönetiminin amacı öğrencilere iyi davranmaktır. E1(5)’e göre okulu yönetmek tüm velilerle iletişime geçilmesi gerektiği için oldukça zor bir görevdir.

E1(5) okul yönetiminin velilerle diyalog kurmasından bahsettiği gibi K4(8)’de “Okulu personeliyle, öğrencisiyle ve öğretmeniyle en iyi şekilde yönetmektir.” yorumunu yapmış, böylece okul yönetiminin aslında velilerden başka okul personeli ile, okulun öğrencileri ile ve okulun öğretmenleri ile iletişimde olduğunu, iletişimde olması gerektiğini ifade etmiştir.

Okul yönetiminin tanımına ilişkin en sade tanımı K1(5) yapmıştır. K1(5)’e göre okul yönetimi “Okulu yöneten kişilerin oluşturduğu topluluk demektir.” K1(5) ne okul yönetiminin amaçlarından, ne de hedef kitlelerinden bahsetmiş, sadece okul yönetimini oluşturan bireylerden bahsetmiştir.

Okulları nasıl yönetecekleri sorulan öğrencilerden bazıları okulları yönetirken kurallar koymaları gerektiğini, kurallar koyarken çok aşırıya gitmeyeceklerini, bazı öğrenciler ise okulları öğrencilerin hatta herkesin isteklerine göre yöneteceklerini vurgularken bir öğrenci okul yönetirken öğrencileri serbest bırakacağını ifade etmiş, bir öğrenci ise tatlı dil ve güler yüzün, samimi davranışın okul yönetiminin parçalarından birisi olması gerektiğini ifade etmiştir.

Okulu kurallar koyarak yönetim diyen öğrenciler E4(8) ve K4(8)’tir. E4(8) okul yönetirken “Belirli kurallar koyardım ve bu kurallarla göre yönetirdim.” demiştir. K4(8) ise “Tabî ki her okulun belirli bir kuralları var ama kuralların uygulamasında çokta aşırıya kaçmamasını isterdim. Çok katı yada çok yumuşak kurallar koymazdım.” derken sadece kural koymanın yeterli olmadığını kuralların da ölçülü olması gerektiğini vurgulamıştır.

Okul yönetirken isteklere göre hareket edeceğini ifade eden E1(5) “Öğrencinin isteklerine göre bir şeyler yapmaya çalışırdım.” derken öğrencilerin isteklerinin önemini vurgulamıştır. Fakat K2(6) “Okulda öğrencilerin isteklerini göz önünde bulundururdum, aynı zamanda disiplin bozulmayacağı bir şekilde yönetmeye çalışırdım.” sözleri ile hem öğrencilerin isteklerine uygun bir şekilde düzenlenmiş bir yönetim oluşturacağım derken bundan dolayı da okul disiplinin bozulabileceğini bu nedenle de dikkatli olacağını ifade

etmiştir. Onun için öğrenci istekleri önemli olsa da okul yönetiminde okul disiplininin bozulmaması da esastır.

E2(6) ve K3(7) ise okul yönetimini birçok paydaşın isteklerini ve fikirlerini dikkate alarak yapması gerektiğini ifade etmiştir. E2(6) “Okulu belirli bir düzen içerisinde mümkünse öğrencilerin hoşuna gidecek şekilde, herkesin isteklerini dikkate alarak yönetirdim.” derken K3(7) “Okulu, velilerimizin, öğretmenlerimizin ve öğrencilerimizin fikirlerinden yararlanarak yönetmeye özen gösterirdim.” demiştir.

Öğrencilerden K1(5) daha fazla serbestlik yanlısıdır ve bu nedenle de “Öğrencileri daha serbest bırakırdım.” demiştir.

Sadece E3(7) yönetim tarzındaki davranış biçimlerini çok detaylandırmıştır. E3(7) okulu yönetirken “Tatlı dilli güler yüzlü olurum. Ayrıca öğrencilerle samimi olmaya çalışırdım. Öğretmenler ve personellere de aynı şekilde davranır ayırt etmezdim.” demiştir.

Öğrencilere okul yönetiminin temel ilkeleri sorulduğunda öğrencilerin bu soruya genelde kurallılık cevabını verdikleri, kurallılık ilkesine ek olarak ise bilgili olmak, halde anlamak, yumuşak olmak, öğrenciyi sevmek, öğrenci ve öğretmenlere iyi davranmak, ahlaki değerleri üretmek ve iyi bir idareci olmak maddelerini sıraladıkları görülmüştür.

Kurallılığı ilke olarak vurgulayan K2(6), K3(7) ve E4(8) olmuştur. K2(6)’ya göre “Okul yönetmenin temel ilkeleri kurallar ve öğrenci, veli, öğretmen istekleridir.” K3(7)’ye göre “okul yönetmenin temel ilkeleri, kurallardır ve kurallara bağlı olmaktır.” E4(8)’e göre ise belirli kurallar varsa onun dışına çıkılamaz, bundan dolayıdır ki okul yönetimin temel ilkesi kurallardır.

Okul yönetiminde kurallılık dışında farklı ilkeler sıralayan diğer öğrencilerin ifadeleri şu şekildedir: K1(5): “Okul yönetmek için bence bilgili olmak gerekir. Çocukların halinden anlamak gerekir. Bir de yumuşak olmak gerekir.” K4(8): “İlk başta öğrenciyi sevmeleri lazım. Eğer sevmezlerse zaten öğretmende işinden memnun olmaz öğrenci de öğrenciliğinden memnun olmaz.” E1(5): “Öğrencilere ve öğretmenlere iyi davranmaktır.” E2(6): “Çocuklara belirli konularda dersler vermek ve ahlaki değerleri üretmektir.” E3(7): “Öğrenci, öğretmeni, veliyi ve personeli en iyi şekilde idare etmektir.”

4.2. 2. ALT PROBLEM: OKUL YÖNETİCİSİ ÖĞRENCİLERE, ÖĞRETMENLERE VE PERSONELE YÖNELİK NELER YAPABİLİR?

Öğrencilere kendilerine sorulan okul yöneticileri öğrenciler için hangi etkinlikleri yapabilir sorusuna ya etkinlikleri sıralayarak, ya da etkinlikleri nasıl oluşturacaklarını anlatan adımları sıralayarak cevaplamışlardır.

Etkinlikleri sıralayan öğrenciler şunlardır: E1(5) (Etkinlikler, faaliyetler yaptım. Yarışmalar düzenlerdim.), K1(5) (Gezileri daha sık yaptım.sosyal faaliyetler daha fazla olurdu.birde üniforma olmasını istemezdim.),

E3(7) (Fazla disiplinli olmazdım. Arkadaşça davranırdım. Öğrencilerin eğlence alanını kısıtlamazdım. Her sınıf seviyesine göre eğlenceli oyunlar seçerdim. Onlara yönelik oyun alanlarını düzenlerdim yani öğrencinin hoşuna gidecek şeyler yaptım.) ve E4(8) (İlgilerini çekecek alanlarda seminerler düzenlerdim, geziler düzenlerdim, yine ilgilerini çekecek alanlarda kitaplar okuturdum.”

Etkinlik planlama sürecini anlatan öğrenciler ise K4(8) (İlgilerini çekebilecek kurallarda onlara bilgi verirdim. Onlara derslere karşı daha çok motive ederdim. Öğrencilere sosyal faaliyetler düzenlerdim.), K2(6) (Her konuda onların isteklerini göz önünde bulundururdum. Ama aynı zamanda okulun düzenin bozulmayacağı bir şekilde öğrencilere yönelik programlar yaptım.), E2(6) (Öncelikle öğrencilerin isteklerini yazılı olarak alırdım. Onlardan uygun olanları dikkate alarak öğrencilere yönelik bir şey yaptım.) ve K3(7) (İlk başta okul hakkında öğrencilerin fikirlerini alırdım. Bunları yetkili bir kurumda (kurulda öğretmen ve veliler olacak şekilde) analiz ederdim. Neler yapılabilir neler yapılamaz görüş birliğine varıp öyle ortaya çıkarırdım. Yani nelerin yapılabileceği tabi ki öğrencilerin fikirlerine bağlıdır.)’dir. Planlama sürecinde K4(8) etkinlikleri yapmadan duyurmayı, K2(6) okul düzeni bozulmadan etkinlikler yapmayı, E2(6) yazılı olarak talepleri almayı ve bunlardan uygun olanları yapacağını ifade etmiştir. Öğrencilerden K3(7) en detaylı planlamayı yapan öğrencidir. K3(7) ilk önce öğrencilerden fikirler alacağını, sonra bu fikirleri yetkili bir kurulda değerlendireceğini, en sonunda ise öğrencilerin fikirlerine bağlı olarak görüş birliğine varılmış olan etkinlikleri uygulayacağını ifade etmiştir.

Öğretmenler için hangi etkinlikleri yapacakları sorulduğunda öğrencilerden K2(6) öğretmenlerin okulun olmazsa olmazları olduğunu, ve onlara değer verilmesi gerektiğini;

K1(5), E1(5) ve E3(7) öğretmenlerin çok yorulduğunu ve bu nedenle de yorulmamaları gerektiğini, bunun için onların daha fazla tatil yapmaları gerektiğini, daha fazla gezmelerine fırsat verilmesi gerektiğini; E2(6) ve K3(7) ise öğretmenlerin isteklerinin yerine getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. E4(8) ve K4(8) ise bu soruya farklı bir şekilde bakmışlardır. E4(8) ve K4(8)'e göre öğretmenler öğrencilerini anlama ve onları tanıma konusunda seminerler almalıdırlar.

Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplar aşağıda sıralanmıştır:

K2(6): “Öğretmenler olmazsa okulun olmayacağını düşünerek davranırdım ve onlara değer verirdim.”

K1(5): “Öğretmenlere daha çok izin verirdim. Çünkü onlar çok yoruluyorlar. Bir de ders sayısını azaltırdım.”

E1(5): “Onların tatilini uzatırdım. Onlara yönelik yarışma faaliyetleri yapardım.”

E3(7): “Öğretmenleri fazla yormazdım. Herkese eşit sayıda ders verirdim. Onlar içinde geziler düzenlerdim. Onlara hoşuna gidecek şeyler yapardım. Ayrıca seminerlerde verirdim.”

E2(6): “Öğretmenlerinde isteklerini dikkate alırdım. Mümkünse öğretmen öğrencilerin ortak olduğu noktayı seçerek onlara yönelik etkinlikler yapardım.”

K3(7): “Öğretmenlerin isteklerini göz önünde bulundururdum.”

E4(8): “Öğrencilere nasıl davranılmalı ile ilgili seminerler düzenlerdim.”

K4(8): “Öğrenciyi anlamalarına yönelik bazı bilgilendirmeler ve seminerler yapardım. Çünkü öğrencisini anlayamazsa bir öğretmen ona yardım edebileceğini düşünmüyorum.”

Öğrencilerin büyük çoğunluğu okulda öğretmen dışındaki diğer personele ilişkin okul yöneticisinin onlara değer vermeleri gerektiği konusunda hem fikirdir. Onlara değer verilmesi dışında öğrenciler okul yöneticisi olsalar onların işlerini ne kadar doğru yaptıklarını kontrol edeceklerini, bu personelin ihtiyaçlarının karşılanması gerektiğini, son olarak da personel ile öğretmenler arasında bir ayırım yapılmaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Diğer personele değer verilmesi gerektiğini söyleyenler E4(8) (Onlara değer verirdim.), K2(6) (Hoş gönüllü davranırdım. Bunları hiçbir zaman aşağılamazdım.), K3(7)

(Tabî ki bunlar okulda temizlik, yiyecek gibi ihtiyaçlarımız karşılayan insanlardır. Onlara kaba davranmazdım, üstesinden gelemeyecekleri görevleri vermezdim. Yeteri kadar personel bulundururdum ve iş dağılımı eşit yapardım, kimse işini yaparken zorlanmasın, sıkılmasın isterdim.), E1(5) (Mesela çayı getiren biri çayı döktüğü zaman kızmazdım.) ve E2(6) (Mümkün olduğunca iltifat etmeye çalışırdım. Eğer iltifat etmezse dediklerime uymazlarsa uyarırım.)’dır.

İş konusunda bu personeli değerlendireceğini söyleyenler ise K1(5) (Personelin ne derece akıllı olduğuna bakardım.işini güzel yapıyor mu, yapamıyor mu ona bakardım. Ondan daha iyileri varsa onu alırdım.) ve K4(8) (Her personelin belirli bir görevleri var. İlk önce herkesin görevini iyi yapması lazım. Yönetici de onların ihtiyaçların karşılamalı.) Ayrımcılık vurgusunu yapan ise E3(7) (Personel ile öğretmeni ayıt etmezdim. İdareli davranırdım.)’dir.

4.3. 3. ALT PROBLEM: İYİ BİR OKUL YÖNETİCİSİNİN İLETİŞİMİ NASIL OLMALIDIR?

İyi bir yöneticinin öğrencilere yaklaşımını tanımlarken öğrenciler üç hususu vurgulamışlardır; birincisi öğrencilerle iletişimde denge, ikincisi iletişime açıklık, üçüncüsü ise yöneticinin iyi bir konuşmacı olması.

Öğrencilere iletişimde dengeye ilişkin yorum yapan öğrenciler ve yorumları şu şekildedir:

K1(5): “Yumuşak davranmalı, çok sert olmamalı, öğrencileri motive edecek şekilde davranmalı.”

K2(6): “Öğrencilerle her zaman arasında büyüklük farkında olacağını bilmeli ve aynı zamanda yakın davranmalı.”

K3(7): “Okul yöneticisi öğrencilere bence sıcak davranmalı, öğrencilerin kendini biraz rahat hissetmesi lazım. Görüşlerin ifade ederken çekinmemeli, tabi ki makul bir derecede.”

K4(8): “Öğrencisiyle samimi olmalı ama aralarında da tabî ki bir mesafe olmalı.”

Yöneticinin iletişime açık olması gerektiğini E3(7) (Bence öğrencinin yöneticiye rahat konuşması lazım, bir konu hakkında rahat açılabilirse bu yönetici öğrencilerle iyi

diyalog kurabiliyor demektir.) ve E4(8) (Öğrencilere karşı çok ciddi tavırlar alınmamalı, biraz daha arkadaş olunmalı dost canlısı yaklaşılmalı.) ifade etmişlerdir.

Yöneticinin iyi bir konuşmacı olmasını ise E1(5) ve E2(6) söylemişlerdir.

E1(5)'e göre “Öğrencilerle tane tane konuşulmalı, güleryüzlü olunmalı, öğrencinin anlayacağı dilden konuşmalı.”. E2(6)'ya göre ise “Her şeyden önce kibarlık ve samimiyet çok önemli ondan sonra öğretmen iyi bir konuşmacı olmalı.”

Öğrencilerin yöneticilerin öğretmenlere davranışlarına ilişkin yorumlarında özellikle saygı, dostça ve arkadaşça davranışlar, anlayışlılık, güleryüzlülük vurgulanırken sadece bir öğrenci öğretmen isteklerinin yerine getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Saygı vurgusu yapan öğrenciler ve ifadeleri şu şekildedir:

K2(6): “”Ne olursa olsun bir saygı çerçevesinde davranmalı.”

K3(7): “Öğretmenlere saygı çerçevesi içinde bulunmalı, ne kaba ne de çok fazla yumuşak olmalı.”

E3(7): “Birbirilerini saygı davranmalı öğretmenlerde öğrenci arasında sorun olması istemezdim öğretmenlerle iyi geçinirdim.”

Saygı, dostça ve arkadaşça davranışlar, anlayışlılık, güleryüzlülük vurgusu yapan öğrenciler ve ifadeleri şu şekildedir:

E4(8): “Kuralların olduğu ortamda dostça ve arkadaşça davranılmalı.”

K4(8): “Öğretmenlerle araları iyi olması lazım ki birbirilerini anlayıp ihtiyaçlarını söyleyebilsinler. yoksa eğitim sağlıklı yürümez.”

K1(5): “Daha iyi davranmalı ,daha yumuşak davranmalı.”

E1(5): “Öğretmenlerle güleryüzlü konuşmalı.”

Öğrencilerden öğretmen isteklerinin yöneticilerinin davranışlarını belirlemesi gerektiğini ifade eden E2(6) (İsteklerine göre iyi davranmalı.)'dır.

Öğrenciler yönetici olsalar veli görüşlerini, isteklerini dikkate alacaklarını, velilerle etkileşim içerisinde olacaklarını, velilere öğrencileri anlatacaklarını, velilere karşı iyi davranacaklarını, gerekirse de samimi olabileceklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin yönetici olsalar velilere nasıl davranacaklarına ilişkin görüşmelerde ifade ettikleri hususlar aşağıda belirtilmiştir:

K1(5) “Velilerin görüşleri dikkate alınmalı.”

K2(6) “Velilerin isteklerini, göz önünde bulundurmalı ve hoş görüyle davranmalı.”

K3(7) “Okul yöneticileri velilerle bir etkileşim içerisinde olunmalı. Çünkü burada okuyan onların öğrencileri bu yüzden öğretmenlerde onların görüşlerinden haberdar olunmalı, velilere karşı çok sert olmamak gerekir.”

K4(8): “Veliye öğrenciler hakkında iyi şeyler söylemeli ki velilerde çocuklarına iyi şeyler söylesin ve okulu sevdirenler.”

E1(5): “Velilere öğrencisini anlatarak öğrenci kötü bir şey yaptığında alıştırma alıştırma söylemeli.”

E4(8): “Velilere karşıda iyi davranmalı.”

E2(6): “Uygun olduğunca samimiyet kurulabilir.”

E3(7): “Öğrenciler hakkında bilgi vermeli velilerle samimi olmalı onlarla iyi geçinmeye çalışırdım.”

Öğrenciler ilçe veya Milli Eğitim Bakanlığı personeli ile ilişkilerinde genelde iletişim vurgusu yapmışlardır (5 öğrenci). 1 öğrenci saygı çerçevesini, 1 öğrenci samimiyet vurgusunu ve 1 öğrenci ise resmi bir diyalog vurgusunu yapmıştır.

İletişim vurgusu yapan öğrenciler K1(5) (Onlarla iletişimim iyi olurdu.çünkü geziler ve diğer işler için onlardan izin alınıyor.mümkün olduğunca onları kızdırmamaya çalışırdım.), K2(6) (Onlarla güzel iletişim kurardım ve okulu küçük düşürmezdim.), K3(7) (MEB yöneticileriyle aramın iyi olmasını sağladım. Mebin düzenlediği yarışmalara katılırdım. Okulumuzun bu yarışmalarda etkili ve başarılı olması insanların hoşuna gider. Bu güzel olurdu.), K4(8) (Onlarla bağları koparmamaya çalışırdım. Mesala okulumuza sürekli davet ederdim. Öğrenciler kendi hayatlarından memnun mu görmelerini isterdim.) ve E4(8) (Sağlıklı bir iletişim kurardım.)’dir. E1(5) saygı vurgusu (Onlarla konuşurken saygı çerçevesinde olurdu.), E3(7) samimiyet vurgusu (Samimi olmaya çalışırdım, saygısızlık yapmazdım, onlarla iyi geçinirdim. Sıkıntı olursa okulumuzun adı sıkıntıya çıkabilir.) ve E2(6) ise (Bu konuda diyaloglar daha resmi olabilir. Kendi personelinizle

daha yakın diyolagta bulunabilirsiniz ama meb yönetici ve personeli ile daha ciddiye içerisinde olunmalı.) resmiyet vurgusu yapmıştır.

Çevreyle ilişkileri yönetmede ise öğrenciler özellikle diyalog vurgusu yapmışlardır. (3 öğrenci). Diğer bir 3 öğrenci ise okulda kurallar koyarak çevreyi rahatsız etmemeye çalışacağını ifade etmiştir. Öğrencilerden biri çevreyle samimi olması gerektiğini fakat okulun işlerinden buna zaman kalmayabileceğini ifade etmiştir. Bir öğrenci ise soruyu şu an okuduğu okula göre cevaplamıştır.

Öğrenciler ve öğrencilerin bu sorulara verdikleri cevaplar şu şekildedir:

K1(5): “Çevreyle iyi dialoglar kurardım. Belki çocuklarını bu okula gönderirler.”

K2(6): “Çevreyle iyi iletişim içerisinde olurum. Disiplin bağı kurardım.”

E3(7): “İyi geçinmeye çalışırdım. İyi olması lazım neticede işimiz çıkabilir.”

K3(7): “ Tabii ki öğrencilerin okulun çevresinde oturan insanların rahatsız etmemesini sağlardım. Bunun içinde bazı kurallar koyardım.”

E4(8): “ Kuralların dışına çıkmazdım, çevreye rahatsız etmezdim.”

E1(5): “ Mesala zil sesi onları rahatsız ediyorsa biraz kıstardım.”

E2(6): “ Samimi olmak gerekir ama okul işlerinden çok vakit kalır mı bilmiyorum.”

K4(8): “ Herkes zaten bizim okulumuz çok beğeniyor manzarası çok güzel daha fazla kişiyi davet edip okulu görmelerini sağlardım. Okulu bulunduğu çevreye sevdirmeye çalışırdım.”

4.4. 4.ALT PROBLEM: OKUL YÖNETİCİSİNİN KIRTASIYE, KANTİN, TEMİZLİK VE FİZİKİ KOŞULLARI DÜZELTME KONULARINI NASIL YÖNETİR?

Öğrencilere göre okuldaki kırtasiyede satılanlar kaliteli ve sağlıklı olmalı, kantinde sağlıklı yiyecekler satılmalı ve kantinlerde öğrenciler bir düzen içinde olmalı ve okul temiz ve hijyenik olmalıdır.

Kırtasiye, kantin ve okulun temizlik işlerine ilişkin K1(5) kırtasiyede kaliteli şeyleri sattıracağını, çocukların sağlığına bir zarar vermemelerine dikkat edeceğini, kantinde de son kullanım tarihi geçmemiş yiyecekler sattıracağını, her tenefüste koridorları ve

tuvaletleri temizletireceğini ifade etmiştir. K2(6) okulun her zaman temiz olması gerektiğini, okulda bir düzenini ve temizliğin olması gerektiğini ve bunlara dikkat edeceğini, kantinde çocuklar sıraya girerken bir düzen olmasını sağlayacağını ve onlarla ilgili kurallar koyacağını ifade etmiştir. K3(7) kitapların internette sipariş yöntemiyle gelmesini sağlayacağını, bu yöntemin kırtasiyeden almaktan daha iyi bir yöntem olduğunu, okulda kantin olmasını istediğini, okuluna kantin koyacağını, çünkü uzun zamandan beri gelenek olduğunu, okulun temiz olması gerektiğini, personelin çok iyi bir şekilde seçilmesi gerektiğini belirtmiştir. K4(8)'ye göre "Okullarda kantin olabilir. Okulda kırtasiyenin olması taraftarıyım çünkü bir çocuk silgiye ihtiyaç olduğu zaman gidip teneffüste alması lazım. Temizlik konusunda öncelikle öğrencileri bilinçlendirirdim." E1(5)'e görüşmede bu soruyu "Arada bir gelip okulun temizliğini arasıra kontrol ederdim. Sonra kötü ise uyarırdım. Kantinde satılan yiyeceklerin bayat olmamasına dikkat ederdim." şekilde cevaplarırken E2(6) "Bu konular bir okul için önemli şeyler, işlerin aksamaması için görevlilere değer verirdim." cevabını vermiştir. E3(7) okulun hijyenik olmasına dikkat edeceğini, bu şekilde öğrencilerin daha mutlu olacağını ve daha sağlıklı bir hayat yaşabileceğini ifade etmiştir.

E4(8) isekendisi ile yapılan görüşmede "Okulda kantinmatik yerine kantin olmasını sağlardım. Kırtasiye gerek yok dışarıdan halledilebilir. Temizlik şirketini özel şirketlerle halledebiliriz." demiştir.

Okulun fiziki koşullarına ilişkin öğrenciler okulun çiçeklendirilmesinin, oyun alanlarının fazla olması gerektiğini, asansör yapılabileceğini, konferans salonun gerektiğini, bahçelik alanın okulda oluşturulabileceğini, engebeli alanların düzeltilebileceğini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerden K1(5) "Çevreyi çiçeklendirirdim. Her taraf bahçe gibi olurdu öğrenciler dışarı çıktığında güzel kokularla karşılaşsın isterdim.

K2(6) "Bahçelik alanların ve sınıfların daha büyük olmasını sağlardım. Dışarıda da oyun alanların olmasını sağlardım.", K3(7) "Fiziki koşullarda aksayan sıkıntıları varsa gidermeye çalışırdım. Mesala çok katlı okullarda asansör olabilir. Öğrenciler hep merdiven kullanıyor buda bazen çok yorucu olabiliyor.", K4(8) "Her okulun konferans salonun olmasını isterdim.", E1(5) "Okulumda bahçelik alan çok olurdu. Futbol ve basketbol sahaları yapardım.", E2(6) "Bahçıvan seferber eder yeşil alanları artırmaya çalışırdım.",

E3(7) “Öğrencinin eğlence alanlarına göre düzenlerdim. Futbol sahaları basketbol sahaları hepsini ayrı ayrı yapardım. Yeterince alan olmasına sağlamaya çalışırdım.” ve E4(8) “Engeli alanları düzeltirdim.” demişlerdir.

4.5. 5. ALT PROBLEM: OKUL YÖNETİCİSİ DERS PROGRAMLARININ DÜZENLEMESİ İÇİN,EĞİTİM VE ÖĞRETİMİ DAHA ETKİLİ HALE GETİRMEK İÇİN NELER YAPABİLİR?

Derslerin işlenmesine ilişkin 8 öğrenciden 7’si okul yöneticisi olsalar derslerin daha eğlenceli ve ilgi çekici olması için uğraşacaklarını ifade ederken sadece 1 öğrenci derslere girip öğretmenlere derslerin eksik olan taraflarını anlatacaklarını ifade etmiştir.

Öğrencilerin görüşmelerde bu soruya verdikleri cevaplar aşağıda sıralanmıştır:

K1(5): “Öğrencilerin sıkılmadan çalışmaları için bir şeyler yapardım.dersleri daha eğlenceli hale getirirdim.”

K2(6): “Derslerde sıkıcılık olmazdı. Eğlencede olurdu aynı zamanda konuların anlatım şeklinin daha iyi olmasını sağlardım ki başarı artsın.”

K3(7): “Disiplini yani kuralları etkin şekilde kullanırsak öğrenciler çekinir. Öğretmenlerin ders eğlenceli hale getirmesini sağlardım.”

E2(6): “Mesela değişik kampanyalar başlatırdım. Hem öğrencilere dersleri sevdirecek, derslerde değişik etkinlikler yaptırılabilir. Bir müddet sonra dersten zevk almaya başlanır. Buda eğitim düzeyini yükseltir.”

E3(7): “Öğrencilerimin daha başarıları olması için hoşlarına gidecek ders işlerdim. Her zaman ders işlemezdim. Bazen dışarı çıkartırdım. Öğretmenleri motive ederdim.”

K4(8): “Mesala bir konu görüyoruz o konu ile ilgili filmler izlenebilir çünkü dinlemekten daha çok görsel olarak izlediğimiz şeyler aklımızda kalıyor. Bu bilimsel bir gerçek zaten. Öğrencileri bu konuda teşvik etmeye çalışırdım. Değişik ödüllü yarışmalar yapardım.”

E4(8): “Uygulamalı eğitim yapardım. Fen dersini laboratuarda işletirdim. Matematik dersinde benzer şekiller yapılabilir, müzelere geziler düzenlenebilir. Öğrencileri değişik sınavlara hazırlardım.”

E1(5) “Derslere girerdim. Derslerin nasıl işlendiğine bakardım eksiklik varsa onlara öğretmenlere söylerdim. Eksik konularla ilgili daha çok bilgi vermelerini isterdim.”

Öğrenciler ders programlarının nasıl yapılması gerektiğine ilişkin farklı teklifler sunmuşlardır.

K1(5) “İki ana dersi arka arkaya koymazdım.çünkü öğrenciler sıkılabilirler.mümkün olduğunca aynı dersleri farklı günlere koyardım.” derken K2(6) “Bir normal 5 temel ders sonra bir eğlenceli branş dersi olmasını sağladım ki sıkıcı olmasın.” demiştir. K3(7) görüşmede “Bazı günler tüm dersler oluyor, yoğun oluyoruz. Bazı günlerde yoğun olmuyoruz. Belki bunların dengesi sağlanabilir. Hocaların dersleri hafifletir. Ne kimseyi zorlamak isterim ne çok rahat bırakmak yani dengeli olunmalı.” demiştir.K4(8) ders programlarının hazırlanmasına ilişkin “Mesala bir ana ders koyduysam ondan sonraki ders öğrenciyi yoracak ders koymazdım. Ya da iki ana ders üst üste koymazdım. Çünkü öğrencinin de dinlenmeye ihtiyacı var. Öğrenciler çok yoruyor.” derken

E1(5)teneffüsleri 15 dakika yapacağını, öğle teneffüslerini kısacağını, derslerin 40 dakika olmasının iyi olduğunu, E2(6) ana derslerin aralarına eğlenecek dersler de koyarak ders programını hazırlayacağını, mesela birkaç tane ana dersi ardarda gelmeyecek şekilde dengeli bir ders programı yapılabileceğini, E3(7) her öğretmenin branşına göre orantılı olmak şartıyla, herkese eşit sayıda ders vereceğini, bu şekilde kimsenin ağır bir yük almasına engel olacağını, E4(8) ise aynı branştan blok dersleri koyup çok sıkıcı bir ders programı yapmayacağını, çünkü bir yerden sonra dersin dinlenmediğini ifade etmiştir.

4.6. 6. ALT PROBLEM: OKUL YÖNETİCİSİNİN BAŞARILI OLDUĞU NELERE BAKILARAK ANLAŞILABİLİR VE OKUL YÖNETİCİSİ NASIL SEÇİLMELİDİR?

Öğrencilere göre okul yöneticileri öğrencilerin başarısından, ulusal, uluslararası projelerden elde ettikleri derecelerden okulun düzeninden tertibi, temizliği, düzeni ve tertibinden, öğretmen-öğrenci diyaloglarından, yöneticilerin sevilmesinden anlaşılabilir. Bu soruya iki öğrenci ise farklı bir cevap vermişlerdir; bu iki öğrenci öğrencilere, velilerere ve diğer personele sorularak okul yöneticilerinin başarı durumu belirlenir demiştir.

Soruya ilişkin öğrencilerin cevapları aşağıda sıralanmıştır:

K1(5): “Okulun öğrencilerin başarı durumuna bakarak anlayabiliriz. Ayrıca okulun çevresi, temizliği, düzeni ve tertibine göre anlayabiliriz.”

E4(8): “Okulun başarısına bakarak anlayabiliriz, öğretmen ve öğrencin arasındaki iletişime bakarak anlayabiliriz.

K2(6): “Yöneticin okulu nasıl yönettiği okul düzenin nasıl olduğuna bakar, öğrencilerin düzenlerinin nasıl olduğuna bakar, derslerindeki başarılarına bakardım.”

K4(8): “Öğrencilerin ve öğretmenlerin mutluluğuna diyaloglarına bakarak anardım ve okulun ulusal ve uluslararası başarılarına bakarak anardım.”

E1(5): “Öğrencilerin mutluluğuna, okuldaki düzene bakarak anlayabilirdim.”

E2(6): “Bir yönetici seviliyorsa bu başarı demektir. Kendini sevindirmiş bir yöneticiye öğrenciler değer verir.”

K3(7): “Öğretmenlerle velilerle ve öğrencilerle bu konu hakkında konuşarak başarılı olup olmadığı anlaşılabilir.”

E3(7): “Yöneticilerin başarılı olduğunu anlamak için öğrencilere, öğretmenlere ve personele sorarak anlayabilirim.”

Okul yöneticilerinin seçilmesine ilişkin öğrencilerin 7’si de bir seçim süreci olması gerektiğini, demokratik kurallara bağlı olarak yöneticilerin seçilebileceğini ifade etmiştir.

Okul yöneticilerinin seçiminde K1(5)’e göre “Demokratik bir şekilde oy vererek belirlenmeli, öğrenciler çok sağlıklı bir şekilde seçim yapamazlar. Bu yüzden öğretmen ve velileri görüşleri alınarak belirlenmeli.”, K2(6)’ya göre “Okul yöneticisi demokrasiyle seçilebilir.”, E1(5)’e göre “Yönetici olmak isteyenler arasından kendilerini anlatan bir yazı yazmalarını isterdim. Sonrada o yazıya göre öğretmen ve öğrenciler seçimle okul yöneticisini seçer.”, E4(8)’e göre “Zaten belirleme kraterleri var. Yine de seçimle belirlenebilir.”, E2(6)’ya göre “Sevilen hocalar oyla seçilebilir ya da okul müdürü hocaların özelliklerine göre karar verebilir.”, E3(7)’ye göre “Anketle belirlenmeli, öğrencilere ve öğretmenlere anketler uygulayarak belirlenebilir. Sınavla seçilen yönetici, bazen hoşgörülü olamayabilir.”, K3(7)’e göre “Yöneticiler en üstten belirleniyor. Bence işin içinde velilerde katılması hoş olabilirdi.

Öğrencilerin yönetici seçmesi tam uygun olmayabilir. Ama veliler en iyisi.” ve K4(8)’e göre “İşinde iyi olduğunu düşündüğümüz insanlar seçilmeli yönetici yeni öğretmenlerden değil de biraz daha tecrübeli kişiler seçilmelidir.”

BÖLÜM 5

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Öğrenciler okul yönetimini tanımlarken kurallar koyan, bu kuralları da belirli amaçların elde edilmesi için koyan, hedef kitleri olan bir topluluk olarak tanımlamışlardır. Görüşme yapılan öğrencilerin yarısı okul yönetimini tanımlarken okul yönetiminin kural koyuculuğundan bahsetmişlerdir. Bu öğrenciler okul yönetimini kurallar perspektifinden, düzen koyuculuk fonksiyonundan değerlendirmişlerdir. Okul müdürünün görevlerinden biri meb mevzuatında şu şekilde tanımlanır. “Eğitim-öğretim ve yönetim görevlerini kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge, emir, çalışma plan ve programlarına uygun olarak yürütür.” (MEB,2014). Görüldüğü gibi öğrencilerin verdiği tanımla örtüşmektedir. Okulları nasıl yönetecekleri sorulan öğrencilerden bazıları okulları yönetirken kurallar koymaları gerektiğini, kurallar koyarken çok aşırıya gitmeyeceklerini, bazı öğrenciler ise okulları öğrencilerin hatta herkesin isteklerine göre yöneteceklerini vurgularken bir öğrenci okul yönetirken öğrencileri serbest bırakacağını ifade etmiş, bir öğrenci ise tatlı dil ve güler yüzün, samimi davranışın okul yönetiminin parçalarından birisi olması gerektiğini ifade etmiştir. Yine MEB ortaöğretim yönetmeliği madde 76 da okul müdürünün görevlerinden bir tanesi “Müdür, görevinde sevgi ve saygıya dayalı, uyumlu, güven verici, örnek tutum ve davranış içinde bulunur, mevzuatın kendisine verdiği yetkileri kullanır.” (MEB-2014). Aslında öğrencilerinde okul yönetiminde sevgi saygıyı belirttiklerini dile getirmişler. Öğrencilere okul yönetiminin temel ilkeleri sorulduğunda öğrencilerin bu soruya genelde kurallılık cevabını verdikleri, kurallılık ilkesine ek olarak ise bilgili olmak, halde anlamak, yumuşak olmak, öğrenciyi sevmek, öğrenci ve öğretmenlere iyi davranmak, ahlaki değerleri üretmek ve iyi bir idareci olmak maddelerini sıraladıkları görülmüştür. Aynı şekilde ilköğretim kurumlar yönetmeliğinde müdürün görev ve tanımı başlığında müdürün kişisel özelliklerinden bahsederken “iyi insan ilişkileri kurabilen.

Öğrencilere kendilerine sorulan okul yöneticileri öğrenciler için hangi etkinlikleri yapabilir sorusuna ya etkinlikleri sıralayarak, ya da etkinlikleri nasıl oluşturacaklarını anlatan adımları sıralayarak cevaplamışlardır. Öğretmenler için hangi etkinlikleri yapacakları sorulduğunda öğrenciler öğretmenlerin okulun olmazsa olmazları olduğunu, ve onlara değer verilmesi gerektiğini, öğretmenlerin çok yorulduğunu ve bu nedenle de yorulmamaları gerektiğini, bunun için onların daha fazla tatil yapmaları gerektiğini, daha

fazla gezmelerine fırsat verilmesi gerektiğini, öğretmenlerin isteklerinin yerine getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu okulda öğretmen dışındaki diğer personele ilişkin okul yöneticisinin onlara değer vermeleri gerektiği konusunda hem fikirdir. Onlara değer verilmesi dışında öğrenciler okul yöneticisi olsalar onların işlerini ne kadar doğru yaptıklarını kontrol edeceklerini, bu personelin ihtiyaçlarının karşılanması gerektiğini, son olarak da personel ile öğretmenler arasında bir ayırım yapılmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin görüşlerine paralel olarak da (Gürbüz, Erdem ve Yıldırım (2013)) ise başarılı okul müdürlerinin özelliklerini sayarken başarıda öğrencilerin özel gayretleri ve öğretmenlerin özverilerinin rolünün büyük olduğunu ancak okulun diğer çalışanları ise lider konumundaki müdürün gayretini ve özverisini gördükten sonra bir çaba içerisine girme ihtiyacı hissettiklerini de getirmişlerdir.

İyi bir yöneticinin öğrencilere yaklaşımını tanımlarken öğrenciler üç hususu vurgulamışlardır; birincisi öğrencilerle iletişimde denge, ikincisi iletişime açıklık, üçüncüsü ise yöneticinin iyi bir konuşmacı olması. Öğrencilerin yöneticilerin öğretmenlere davranışlarına ilişkin yorumlarında özellikle saygı, dostça ve arkadaşça davranışlar, anlayışlılık, gülyüzlülük vurgulanırken sadece bir öğrenci öğretmen isteklerinin yerine getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Öğrenciler yönetici olsalar veli görüşlerini, isteklerini dikkate alacaklarını, velilerle etkileşim içerisinde olacaklarını, velilere öğrencileri anlatacaklarını, velilere karşı iyi davranacaklarını, gerekirse de samimi olabileceklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler ilçe veya Milli Eğitim Bakanlığı personeli ile ilişkilerinde genelde iletişim vurgusu yapmışlardır (5 öğrenci). 1 öğrenci saygı çerçevesini, 1 öğrenci samimiyet vurgusunu ve 1 öğrenci ise resmi bir diyalog vurgusunu yapmıştır. Çevreyle ilişkileri yönetmede ise öğrenciler özellikle diyalog vurgusu yapmışlardır. (3 öğrenci). Diğer bir 3 öğrenci ise okulda kurallar koyarak çevreyi rahatsız etmemeye çalışacağını ifade etmiştir. Öğrencilerden biri çevreyle samimi olması gerektiğini fakat okulun işlerinden buna zaman kalmayabileceğini ifade etmiştir. Bir öğrenci ise soruyu şu an okuduğu okula göre cevaplamıştır. Helvacı ve Aydoğan (2011) nın yaptıkları araştırmaya göre öğretmenlerin gözüyle etkili okul müdürü çevresiyle uyumlu, toplumun beğenisini kazanan ve toplumda aranan ve okul çevre düzenine dikkat eden okul müdürleri öğretmenlerin beğenisini kazanmıştır. Bu araştırmada da ÜPÖ öğrencilerin verdiği cevaplar, öğretmenlerin verdiği cevaplarla örtüşmektedir.

Öğrencilere göre okuldaki kırtasyede satılanlar kaliteli ve sağlıklı olmalı, kantinde sağlıklı yiyecekler satılmalı ve kantinlerde öğrenciler bir düzen içinde olmalı ve okul temiz ve hijyenik olmalıdır.

Derslerin işlenmesine ilişkin 8 öğrenciden 7'si okul yöneticisi olsalar derslerin daha eğlenceli ve ilgi çekici olması için uğraşacaklarını ifade ederken sadece 1 öğrenci derslere girip öğretmenlere derslerin eksik olan taraflarını anlatacaklarını ifade etmiştir. Öğrenciler daha önce yapılan araştırmaları destekler nitelikte ifadeler kullanmıştır. Örneğin Evrekli, İnel, Balım ve Keserlioğlu (2009) yazısında da alıntılar yaparak ÜPÖ öğrencilerini destekler mahiyettedir. (Kılıç, Karadeniz & Karataş, 2003; Ergün, 2004). Yapılandırmacı yaklaşımın uygulandığı sınıfları diğer sınıflardan ayıran özelliklerden biri de, bilgiyi aktarmak yerine öğrenci düşüncelerini yönlendiren ve onların bilgiyi sorgulamalarını sağlayan bir birey gibi görev alan öğretmenlerdir. (Vermette & Foote, 2001). Öğretmen öğrencilerin bilgileri yapılandırmalarında yol göstermekte, onlara günlük hayattan örnekler vererek yeni karşılaştıkları bilgileri önceki bilgileriyle ilişkilendirmelerini sağlamaktadır.

Öğrencilere göre okul yöneticileri öğrencilerin başarısından, ulusal, uluslararası projelerden elde ettikleri derecelerden okulun düzeninden tertibi, temizliği, düzeni ve tertibinden, öğretmen-öğrenci diyaloglarından, yöneticilerin sevilmesinden anlaşılabilir. Bu soruya iki öğrenci ise farklı bir cevap vermişlerdir; bu iki öğrenci öğrencilere, velilere ve diğer personele sorularak okul yöneticilerinin başarı durumu belirlenir demiştir. Okul yöneticilerinin seçilmesine ilişkin öğrencilerin 7'si de bir seçim süreci olması gerektiğini, demokratik kurallara bağlı olarak yöneticilerin seçilebileceğini ifade etmiştir. Özden (1996), ise Okulların demokratik kurallarla yönetilmesi gerektiğini öğretmen ve öğrencinin karar aşamalarında rol alması durumunda, öğretmen, öğrenci, personel ve velilerin okulu sahiplendikleri, başarısında bu sahiplenmenin bir ürünü olduğu yapılan araştırmayla da ortaya koymaktadır.

Öğrencilerle yapılan mülakatlarda üstün potansiyelli öğrencilerin diğer öğrencilere göre farklı düşündükleri görülmüştür. Kendilerine sorulan sorulara verdikleri cevaplar diğer öğrencilerle karşılaştırıldığında üstün potansiyelli öğrencilerin yaşıtlarına göre daha üst düzeyde cevaplar verdikleri görülmüştür. Uğulu (2013), üstün zekalı ve normal düzeydeki öğrencilerin çevreye yönelik tutumları adlı çalışmasında da ÜPÖ öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarında da yaşıtlarından daha mantıklı cevaplar verdiğini gözlemlemiştir.

Üstün potansiyelli öğrenciler (ÜPÖ) kendi içlerinde karşılaştırıldıklarında ise üst sınıflardaki öğrencilerin alt sınıflardaki öğrencilere göre daha akılcı ve mantıklı cevaplar verdiği, alt sınıflardaki öğrencilerin ise daha duygusal ve çocuksu cevaplar verdikleri belirlenmiştir.

Üstün potansiyelli öğrencilerin (ÜPÖ) okul yönetimi tanımları, okulun yönetim süreçleri hakkında görüşleri, okul yöneticisinin öğrencilerle, öğretmenlerle ve diğer personelle olan ilişkileri hakkındaki fikirleri, okul yöneticisinin iletişim kanallarını nasıl kullanması gerektiği hususundaki düşünceleri literatürdeki tanımlara oldukça yakındır. (Helvacı ve Aydoğan,2011), (Gürbüz,Erdem ve Yıldırım,2013) , (Başaran,2006). Bu durum üstün potansiyelli öğrencilerin daha küçük yaşlardan itibaren olaylara yaklaşımlarındaki akılcı ve mantıksal bakışlarının doğruluğunu göstermektedir.

İnsan kaynağının, özellikle iyi yetişmiş insan kaynağının 21. yüzyıl dünyası için önemi büyüktür. Bu nedenle özellikle araştırmada tespit edildiği şekliyle yönetim tanımlarını bile oldukça mantıklı ve akılcı olarak daha küçük yaşlarda yapabilen bu tür Üstün Potansiyelli Öğrencilere(ÜPÖ), ülke olarak ciddi ihtiyaç olduğu bir realitedir. Bundan dolayıdır ki Üstün Potansiyelli Öğrencilere(ÜPÖ) ilişkin çok fazla çaba gösterilmeli, bu öğrencilerin seçilmesi, yetiştirilmesi için özellikle kaynak aktarılmalı ve bu öğrencilerin en üst düzeyde topluma katkı vermeleri sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açıklalın,A.(1995).Toplumsal Kuramsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği. Ankara: Personel Geliştirme Merkezi.
- Akarsu, F.(2001).Üstün Yetenekli Çocuklar. Ankara: Eduser Yayınları
- Akarsu, F.(2001). Üstün Yetenekli Çocuklar Aileleri ve Sorunları, Ankara
- Akarsu, F. (2004). Üstün Yetenekli Çocuklar: Seçilmiş Makaleler Kitabı.
- Akkutay, Ü. (1984). Enderun Mektepleri, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Basınevi.
- Ataman, A.(2005). Özel Eğitime Giriş. (2.Basım). Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık
- Ataman, A. (1998). “Üstün zekalı çocuklara ana-babaları ve öğretmenleri nasıl yardımcı olabilir.”, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:15, Sayı:1, Ankara Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Atik, Ş.Y.(2007). İlköğretimdeki Üstün Yetenekli Öğrencilere Uygulanan Öğretim Yöntemlerinin Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi EĞİTİM Bilimleri Enstitüsü.İzmir
- Aydoğan, İ.(2008). okul yöneticilerinin öğretmenleri etkileme becerileri, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 25, Sayfa 33-51, 2008
- Balcı, A. (2011). Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler. Ankara: Pegem Akademi.
- Baltacı,R.(2013). Üstün Zekayı Yeteneğe Dönüştürmek: Gelişimsel Bir Teori Olarak Ayrımsal Üstün Zeka ve Yetenek Modeli, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Dergisi 2013,14(1)1-20
- Baransel, A. (1979). Çağdaş Eğitim Düşüncesinin Evrimi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları.
- Başaran, İ.E.(1996). Eğitim Yönetimi(5. Baskı b). Ankara. Yargıcı Matbaası

- Budak, İ.(2007). Matematik' te Üstün Yetenekli Öğrencileri Belirlemede Bir Model. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Trabzon.
- Bursalıoğlu, Z.(1994). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. Ankara: Personel Geliştirme Merkezi.
- Bursalıoğlu, Z.(2010). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. Ankara: Pegem Yayınları
- Büyüköztürk, Şener.(2012). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Can, H., Akgün, A., & Kavuncubaşı, Ş.(1998). Kamu ve Özel Kesimde Personel Yönetimi. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ciğerci, Z.C.(2006). Üstün Yetenekli Olan ve Olmayan Ergenlerde Benlik saygısı, Başkalarının Algılaması ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Cutts, E.N, Moseley, N. (2004). Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi. (2. Baskı), İstanbul: Özgür Yayınları.
- Çağlar, D., Üstün Yetenekli Çocuklar: Seçilmiş Makaleler Kitabı, İstanbul. 2004
- Çalık, E.(2008). İlköğretim Öğrencilerinin İyimserlik Düzeylerinin ve Okula İlişkin Algılarının İncelenmesi
- Çakın, N.(2005). Bilim ve Sanat Merkezine Zihinsel Alandan Devam Eden Öğrencilerin Akranları ile Okul Başarıları Açısından Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar.
- Çelik, V.(1999). Eğitimsel Liderlik. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çelik, Z.(1998). WPPSI Zeka Testi Ön Uyarılama Çalışması, Yayınlanmamış Yüksek

Lisans Tezi, Ege Ünivrsitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.İzmir

Daniel, M.H. (1997).Intelligence testing: Status and trends. (Çev: Erkuş A. Zekaya İlişkin Son Gelişmelerde Yeni Olan Ne?) _Americen Psychologist, 52(10), 1038-1045.

(<http://www.donusumkonagi.net>)

Davaslıgil, Ü.(2004). Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları

Davaslıgil, Ü.(2004). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Tarihi İçindeki Yeri. Davaslıgil ve diğerleri. Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespit Komisyonu ön raporu.İstanbul: Çocuk Vakfı yayınları

Davaslıgil, Ü., Seçilmiş Makaleler Kitabı, İstanbul,2004

Dönmez, B.(2002). Müfettiş, Okul Yöneticisi ve Öğretmen Algılarına göre İlköğretim Yöneticilerinin Yeterlilikleri. Eğitim Yönetimi Dergisi(syı:29),s.27-45

Duman, M.(2013). Üstün Zekalı Ve Yetenekli Bireylere Yönelik Eğitim Modelleri Ve Öğretimsel Uygulamaları

Enç,M,Çağlar, D,Özsoy,Y.(1975). Özel Eğitime Giriş. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Erdoğan,İ.(1999). İşletme Yönetiminde Örgütsel Davranış. İstanbul: İşletme Fakültesi Yayınlar.

Erdoğan,İ.(2008). Eğitim ve Okul Yönetimi. İstanbul:Alfa Yayınları.

Eren, E. (2001). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi. İstanbul: Beta Yayınları.

Fındıkçı, İ.(1992). Bilgi Toplumunda Eğitim Kurumları.Yaşadıkça Eğitim Dergisi(25).

Gagne, F.(2003). Transforming Gifts Into Talents: The DMGT as a Developmental Theory, Handbook of Gifted Education. Boston: Ally and Bacon

Göksoy, S.(2013). okul yöneticileri denetim yapısının karşılaştırılması,

Düzce Üniversitesi Yönetim ve Eğitim Bilimleri Dergisi.cilt:3 sayı:1

- Hacıfazlıoğlu, Ö&Karadeniz, Ş&Dalgıç, G.(2011). okul yöneticilerinin teknoloji liderliğine ilişkin algıları,Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi cilt:1 sayı:1
- Hergüner,G.(1999). EğitimYönetimi Notları. İstanbul.
- Helvacı, M.Akif&Aydoğan,İsmail, Etkili Okul ve Etkili Okul Müdürüne İlişkin Öğretmen Görüşleri, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (2011) 4/2, 41-60
- İlgar, L. (1996). Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi.İstanbul:Beta Yayınları
- Karabulut,R.(2010). Türkiye' de Üstün Yetenekliler Eğitiminin Tarihi Süreci. Abant İzzet Baysal Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ocak2010
- Karabulut, R.(2010). Türkiye'de Üstün Yetenekliler Eğitiminin Tarihi Süreci
- Kaya, Y.K. (1993). Eğitim Yönetimi.Ankara:Bilim Yayınları.
- Kaya, Y.K. (1993). Yönetim:Kuram ve Türkiye'deki Uygulama.Ankara:Bilim Kitap
- Köksal, A. (2007). Üstün Zekalı Çocuklarda Duygusal zekayı Geliştirmey Dönük Program Geliştirme Çalışmaları,Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Leana,M.Z.Üstün Zekalı ve Normal Çocuklarda Yönetmel Fonksiyonlar: Londra Kulesi Testi. (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul,2005.
- MEB. (Milli Eğitim Bakanlığı).(2007). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, Ankara
- MEB. (Milli Eğitim Bakanlığı). (2008) 7-19 yaş aile eğitim programı eğitici klavuzu.Ankara
- MEB.(Milli Eğitim Bakanlığı).(2007). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.
- Sontay, G.(2013). Üstün Yetenekli Öğrencilerle Akranlarının Çevre Okuryazarlığı Düzeylerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi
- Sungur,N.(2003). Işıltılı Bilmeceler, İzmit:Sesim Ofset Matbaacılık Ltd. şti.
- şaban, A.Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitimi, İstanbul.2001

- Şişman, M.,& Turan, S.(2004). Eğitim ve Okul Yöneticiliği. (Y.Özden, Dü.) Ankara: Pegem A.
- Özdemir, S. H.Ü.Eğitim Fakültesi Dergisi,38(2010),213-214
- Özden, Y,(1998).Eğitimde Dönüşüm. Ankara:Pegem Yayıncılık
- Özden, Y,(1996). okullarda katılmalı yönetim, Eğitim Yönetimi dergisi Yıl 2, Sayı 3, Yaz 1996, ss.427-438
- Özkan, Nazan,(2009) Üstün Zekalı Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Okulun Öğretmenin ve Ailenin Yeri, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniv. Sosyal Bilmeler Ens, İstanbul
- Öztürk, Necati, (2012). İlköğretim Okul Müdürlerinin Öğretmenler tarafından algılanan yöneticileri ile öğretmenlerinin iş doyumunu arasındaki ilişki,Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniv, Sosyal Bilimler Ens,Gaziantep.
- Öztürk,H.(1993). Eğitim Sosyolojisi, Ankara. Hatipoğlu Yayınları.
- Taymaz, H. (2007). İlköğretim ve Ortaöğretim OKUL Müdürleri için Okul Yönetimi. Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Türksever(2004). 106. Avrupa Semineri Üstün Zekalı/Yetenekli Çocuklar ve Öğrenciler (http://digm.meb.gov.tr/uaorgutler/AK/Rapor_GTurksever.pdf)17/11/2010
- Uğulu, İ.(2013).Üstün Zekalı/Yetenekli Öğrenciler ile Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Çevreye Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması,Buca Eğitim Fakültesi
- Uzun, M.,Üstün Yetenekli Çocuklar El Kitabı, İstanbul,2004
- Yıldırım İ.(2005).”Bireyi Tanıma Teknikleri” (Ed. Can. G.) Psikolojik Danışma ve Rehberlik (6. Baskı), Pegem Yayıncılık. Ankara
- Yıldırım, A.,& Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K.,&Erdem,E.,&Gürbüz,R., Dicle Üniv. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,20(2013) 167-179

Yıldız, Hasan, (2010). Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde bir model olan bilim ve sanat merkezleri üzerine bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniv. Eğitim ve Sosyal ve Tarihi Temeller Programı.2010

Z.Leana-Taşçılar M.&Cinan, S.(2014). üstün ve normal öğrencilerin yönetici işlevlerinin ve çalışma belleklerinin değerlendirilmesi ve ihtiyaçlarına yönelik eğitim programının uygulanması, **Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi**, 2014, 2(1), 42-57.

<http://www.prrciyiz.biz/archive/index.php/index.php?t-302.html> (29-01-2008)

<http://www.istanbul.edu.tr/hay/bilgi.php?islem=genel&b=12> (25-02-2008)

<http://www.rehabilitasyon.com/index.php?ct=120&tab=3&act2=read&aid=3100> (17-05-2008)

<http://www.egitim.com/aile/0608/0608.5/0608.5ailelerveustubzekalicocuklari.asp> (16-06-2008)

<http://www.akademi.org.tr/Geleceginliderleri.htm> (06-03-2008)

http://www.site.mynet.com/ustunve_ozel/okuloncesi.htm (09-03-2008)

<http://www.anafenk12.tr>

EKLER

Ek 1:Soru Ölçeği

Sevgili Öğrenciler, ”**Üstün Potansiyelli Öğrencilerin Okul Yönetimi Algısının İncelenmesi**” Konulu Araştırma İçin,Yapacağımız Görüşmede Vereceğiniz Cevaplar Önem Arz Etmektedir.Bu Kapsamda Yapacağımız Görüşmede Sorulara Özenle Cevap Vereceğinizi Arzuluyoruz.

1.Okul Yönetimi sizce ne demektir?

2.Okul yöneticisi olsanız okulu nasıl yönetirdiniz?

3.Okul yöneticisi olsanız öğrencilere yönelik neler yapardınız?

4.Okul yöneticisi olsanız öğretmenlere yönelik neler yapardınız?

5.Sizce iyi bir okul yöneticisi nasıl diyalog kurmalı?

a.) öğrencilere nasıl davranmalı

b) öğretmenlere nasıl davranmalı

c) Velilere nasıl davranmalı

6.Sizce Okul yönetiminin temel ilkeleri nelerdir?

7.Okul yöneticisi olsanız personelinizi nasıl değerlendirirdiniz?

8.Okul yöneticisi olsanız okulunuzda verilen eğitim ve öğretimi daha etkili hale getirmek için neler yapardınız?

9.Okul yöneticisi olsanız kırtasiye,kantin ve temizlik konularını nasıl yönetirdiniz?

10. Okul yöneticisi olsanız Ders Programlarını nasıl oluştururdunuz?

11. Okul yöneticisi olsanız İlçe,il ve meb yöneticileri ve personeliyle iletişiminiz nasıl olurdu?

12. Okul yöneticisi olsanız okulun bulunduğu çevreyle iletişiminiz nasıl olurdu?

13. Okul yöneticisi olsanız Fiziki koşulları nasıl düzeltirdiniz?

14.) Bir okulun yöneticilerinin başarılı olduğunu nelere bakarak anlayabiliriz?

15.) Size göre okul yöneticileri nasıl belirlenmeli?

Ek 2 : Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Demir GÜNEŞ

Doğum Yeri ve Tarihi : Muş 1977

Eğitim Durumu

Yüksek Lisans Öğrenimi : Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Lisans Öğrenimi : Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

Matematik Bölümü

Bildiği Yabancı Dil : İngilizce

İletişim

E-Posta Adresi : ironsun49@hotmail.com